

I. WPROWADZENIE.

1. Podstawa prawna.

Opracowanie dotyczy obszaru gminy Jerzmanowa. Wykonane zostało dla potrzeb sporządzenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego tej gminy. Może być także wykorzystywana przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Podstawę prawną niniejszego opracowania stanowi art. 72 ust. 4 i 5 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129 poz. 902, z późn. zm.) oraz Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2002 r. (Dz. U. Nr 155 poz. 1298).

2. Metoda i układ opracowania.

Istotną część opracowania ekofizjograficznego stanowi jego ostatni rozdział obejmujący kompleksową waloryzację uwarunkowań ekofizjograficznych oraz wnioski – wytyczne do projektu Studium. Waloryzacja ta oraz wnioski dotyczące zasad zagospodarowania dokonana została w oparciu o:

- rozpoznanie cech środowiska przyrodniczego, głównych jego komponentów, a także stanu środowiska przyrodniczego i źródeł jego zagrożeń (w tym w szczególności szkód górniczych) oraz ocenę stopnia antropogenicznych przekształceń,
- rozpoznanie walorów środowiska kulturowego,
- identyfikację stanu prawnego w zakresie ochrony środowiska i przyrody,
- ocenę dotychczasowego zagospodarowania przestrzennego w aspekcie zgodności/niezgodności z uwarunkowaniami przyrodniczymi.

Niniejszy tekst uzupełniają dwa rysunki w skali 1:10 000: rysunek pt.: „Opracowanie ekofizjograficzne – analiza” oraz rysunek pt.: „Opracowanie ekofizjograficzne – synteza”, a także:

- dwa scalone arkusze mapy hydrograficznej w skali 1:50 000 nr: M-33-21-A Głogów i M-33-21-B Rudna,
- dwa scalone arkusze mapy sozologicznej w skali 1:50 000 nr: M-33-21-A Głogów i M-33-21-B Rudna.

Analizy przeprowadzone w ramach prac nad niniejszym opracowaniem ekofizjograficznym opierały się na wizji terenu oraz przy wykorzystaniu poniżej zestawionej literatury i materiałów źródłowych:

- Aktualizacja prognozowanych deformacji terenu górniczego „Głogów Głęboki – Przemysłowy”, 2005, Stowarzyszenie Naukowe im. Stanisława Staszica, Kraków.

- Baraniecki L., Bieroński J., Kuźniewski E., Pawlak W., 1998, Komentarz do Mapy sozologicznej Polski 1:50000, arkusz Głogów M-33-21-A.
- Baraniecki L., Bieroński J., Kuźniewski E., Pawlak W., 1998, Komentarz do Mapy sozologicznej Polski 1:50000, arkusz Lubin M-33-21-C.
- Bieroński J., Pawlak W., Tomaszewski J., 2000, Komentarz do Mapy hydrograficznej w skali 1:50000, arkusz Głogów. Główny Geodeta Kraju.
- Bobrowicz G., Wzgórza Trzebnickie, Przyroda polska, nr 1/2002.
- Bocheński T., Poprawski L. (red.). 1998, Kenozoiczne zbiorniki wód podziemnych rejonu Lubin - Głogów. Acta Universitatis Wratislaviensis, 2109.
- Dyjor S., 1993, Wybrane problemy zlodowacenia Warty w niżowej części Dolnego Śląska. Acta Geogr. L.dz. nr 65.
- Kleczkowski A.S. (red.), 1990, Mapa obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony. 1:500 000. Instytut Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej AGH, Kraków.
- Kłapciński J. (red.), 1984, Atlas obszaru miedzionośnego (monoklina przedsudecka) 1:50 000, Wyd. „Śląsk”, Katowice.
- Kondracki J., 2000, Geografia fizyczna Polski, PWN, Warszawa.
- Kucharewicz J., Słowański W., 1974, Mapa geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Leszno, Mapa bez utworów czwartorzędowych, Wydawnictwa Geologiczne.
- Kucharewicz J., Słowański W., 1975, Mapa geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Leszno, Mapa utworów powierzchniowych, Wydawnictwa Geologiczne.
- Lis. J. i in., 1999, Atlas geochemiczny Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego, 1:250 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa.
- Mapa sozologiczna Polski 1:50000, arkusz Głogów M-33-21-A. Wydana przez Głównego Geodetę Kraju w 1998 r.
- Mapa geologiczna Polski 1:200 000.
- Mapa hydrograficzna 1:50 000, arkusze Głogów (2000), Przemków (2001), GUGiK.
- Mapa sozologiczna 1:50 000, arkusze Głogów, Przemków, 1998, GUGiK.
- Mapa topograficzna Polski 1: 10 000, 1995, arkusze Słone, Głogów, Jerzmanowa, Obiszów, Potoczek, Kwielice.
- Materiały do „Inwentaryzacji przyrodniczej gminy Jerzmanowa”, FULICA, Wrocław, 2006 r.

- Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., 1995, Potencjalna roślinność naturalna Polski, Mapa przeglądowa 1:300000, IGiPZ PAN, Warszawa.
- „Studium środowiska kulturowego. Gmina Jerzmanowa”, Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu, Wrocław, 2006.
- Szczegółowa mapa geologiczna Polski 1:50 000, arkusz Przemków, 1997 (opr. M. Walczak-Augustyniak), PIG.
- Walczak-Augustyniak M., 1997, Objasnienia do Szczegółowej mapy geologicznej Polski 1:50 000, arkusz Przemków, PIG, Warszawa.
- WIOŚ, 2005, Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2004 roku, Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

II. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA ORAZ OCENA JEGO WALORÓW I STANU.

1. Położenie i obszar gminy.

Gmina Jerzmanowa jest gminą wiejską, należącą do powiatu głogowskiego. Położona jest w jego południowo-zachodniej części, na północnych obrzeżach województwa dolnośląskiego. Powierzchnia gminy wynosi 63,4 km². Graniczy od północy z gminą Głogów, od wschodu z gminą Grębocicie, od południa z gminą Polkowice, a od zachodu z gminami Radwanice i Żukowice. Położona jest między dwoma dużymi ośrodkami miejsko-przemysłowymi, jakimi są Głogów i Polkowice, stanowiącymi główne elementy sieci osadniczej północnej części Legnicko-Głogowskiego Zagłębia Miedziowego (LGOM).

Gmina położona jest na zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych: drogi krajowej nr 3 Szczecin – Jakuszyce, mającej znaczenie międzynarodowe na trasie Skandynawia – Praga, oraz łączącej się z nią drogi wojewódzkiej nr 329 biegnącej (od skrzyżowania z drogą krajową nr 3) do Głogowa.

2. Abiotyczne elementy środowiska.

2.1. Położenie fizyczno-geograficzne.

Większość powierzchni gminy położona jest w obrębie mezoregionu Wzgórz Dalkowskich (318.42 – według dziesiątego podziału regionalnego J. Kondrackiego), a ściślej – jego mniejszej jednostki (mikroregionu) Grzbietu Dalkowskiego (318.423). Do Wzgórz Dalkowskich przylega od południa Równina Szprotawska i Wysoczyzna Lubińska, a od północy graniczą one z Pradoliną Głogowską (Kondracki 2000). Jednostki te położone są w obrębie pasa Nizin Środkowopolskich.

Wzgórz Dalkowskie stanowią zachodnią część Wału Trzebnickiego i położone są między doliną Odry (Obniżeniem Ścinawskim) od wschodu a doliną Bobru i Wzgórzami Żarskimi na zachodzie. Długość pasma wzgórz wynosi ok. 100 km, a jego szerokość 10-12 km. Całkowita powierzchnia Wzgórz Dalkowskich wynosi 1,2 tys. km². Stanowią one zdenudowany i zaburzony glacitektonicznie wał moreny czołowej zlodowacenia środkowopolskiego – stadiału Warty. Pod względem litologicznym zbudowane są z luźnych utworów morenowych – piasków, żwirów oraz ilów. Najwyższe wzniesienia Wzgórz Dalkowskich osiągają wysokości do 230 m n.p.m.

2.2. Rzeźba terenu. Geomorfologia.

Obszar gminy, w szczególności jej środkowej części, charakteryzuje się dużymi różnicami wysokości względnych terenu (do kilkudziesięciu metrów) na niewielkich odległościach, co nadaje temu obszarowi wysokie walory krajobrazowe, podnoszone dodatkowo występowaniem rozległych powierzchni leśnych. Najmniejsze deniwelacje, a tym samym mniejsze zróżnicowanie

krajobrazowe, mają miejsce w północnej i południowo-zachodniej części gminy, gdzie występuje łagodnie pofalowana wysoczyzna morenowa o średnich wysokościach w przedziale 135-150 m n.p.m.

Strefa o najbardziej zróżnicowanej rzeźbie to rejon Wzgórz Dalkowskich, z najwyższymi wzniesieniami w centralnej części gminy. Lokalne kulminacje osiągają wysokości powyżej 200 m n.p.m. Obszar wzgórz jest silnie rozczłonkowany erozyjnymi rozcięciami na zboczach wzniesień. Mają one najczęściej charakter suchych dolin denudacyjnych, w większości o wąskich dnach i stromo nachylonych zboczach. Duża gęstość tych form występuje w rejonie wsi Gaiki na stokach o ekspozycji północno-zachodniej, w rejonie wsi Bądzów na stokach o ekspozycji południowo-zachodniej, w rejonie Kurowa Małego na stokach o ekspozycji północno-wschodniej oraz na stokach wzniesień w okolicach Maniowa Górnego i na północny zachód od Jerzmanowej. W wielu miejscach powstały także głęboko wcięte wąwozy i jary, o stromych ścianach i płaskich dnach, utworzone najczęściej w obrębie pokryw lessowych. Wysokość skarp erozyjnych (w tym także genezy antropogenicznej - w miejscach wyrobisk) wynosi do 10 m, a maksymalnie ponad 14 m w dawnym wyrobisku na zachód od Jaczowa (obecnie zbiornik wodny). Najsilniej porozcinane są krawędziowe partie stoków tam, gdzie ich nachylenia są największe (ponad 30°).

Grzbiety wzgórz są krótkie, a powierzchnie wierzchowinowe bardzo zróżnicowane. Zaznaczają się w rzeźbie zarówno jako szerokie spłaszczenia z niewyraźnie wyodrębniającymi się kulminacjami, jak i w postaci wyraźnych, stromych wierzchołków, wyodrębnionych przez podcinające je z boków głębokie doliny. Pagórki morenowe posiadają bardzo urozmaicone kształty, występując w postaci pojedynczych kopuł, ostrych stromych stożków lub łukowo wygiętych grzbietów o dużych nachyleniach, przekraczających lokalnie 30°. Cały wał wzgórz stanowi wyraźną granicę morfologiczną. Szczególnie kontrasty rzeźby zaznaczają się w południowo-zachodniej części gminy, gdzie wzgórza sąsiadują bezpośrednio z rozległym spłaszczeniem falistej wysoczyzny morenowej i szerokiej doliny rzeki Kłębanówki.

Do elementów rzeźby powierzchni na obszarze gminy należą również liczne formy antropogeniczne, w tym głównie – wspomniane już wcześniej - piaskownie i żwirownie różnych rozmiarów, związane przede wszystkim z eksploatacją luźnych osadów polodowcowych. Pozostałości po starych wyrobiskach, współcześnie nieczynnych, pomimo zarośnięcia roślinnością, nadal czytelne są w rzeźbie terenu w postaci zagłębień o głębokości kilku metrów. Większość z nich to obecnie nieużytki lub zbiorniki wody powierzchniowej. Na bardziej stromych zboczach zaznaczają się skarpy teras rolnych, związane z orką na stokach – obecnie lub w przeszłości. Największa gęstość tych form występuje w północno-zachodniej części gminy (rejon wsi Modła,

Kurowice, Łagoszów Mały). Do form antropogenicznych, szczególnie licznie występujących na terenie Wzgórz Dalkowskich, należą również wąwozy drogowe, osiagające głębokość 2-3 m.

Rzeźba terenu na obszarze gminy Jerzmanowa ukształtowana została głównie pod wpływem akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu oraz procesów fluwioglacjalnych w plejstocenie oraz późniejszych procesów denudacyjno-erozyjnych. Do najmłodszych form należą także elementy rzeźby terenu ukształtowane pod wpływem działalności człowieka, bardzo licznie występujące na terenie gminy w postaci różnej wielkości czynnych i nieczynnych wyrobisk (żwirownie, piaskownie, glinianki) oraz skarpy teras rolnych.

Największy obszar na terenie gminy zajmuje wał moren spiętrzonych, budujących Wzgórze Dalkowskie, o skomplikowanej budowie wewnętrznej. Wał ten tworzą poligeniczne struktury moren czołowych powstałe w wyniku wieloetapowego spiętrzania osadów trzecio- i czwartorzędowych w okresach starszych zlodowaceń, a w niewielkim stopniu jedynie zmodyfikowane przez zlodowacenie Warty. Zaburzenia glacitektoniczne, spiętrzające utwory trzeciorzędowe i czwartorzędowe budujące główną część wału, powstały w strefie krawędziowej głębokiej, kopalnej doliny pra-Odry i niewielki wpływ na nie miała tektonika młodotrzeciorzędowa” [Dyjur, 1993]. Zaburzenia glacitektoniczne osadów kenozoicznych są bardzo duże – sięgają głębokości ponad 200 m [Walczak-Augustyniak, 1997]. W trakcie transgresji lądolodu skandynawskiego w plejstocenie, następowała deformacja luźnych skał osadowych starszego podłoża, w tym ilów, mułków i piasków plioceńskich. Zostały one przefalldowane w postaci pakietów lub odkute w formie kier różnych wielkości, a następnie wgniecione w transportowany przez lądolód materiał morenowy.

Strefy zaburzone glacitektonicznie to jedyne obszary występowania osadów starszego kenozoiku na powierzchni. Zaburzenia i spiętrzenia moren czołowych nastąpiły prawdopodobnie dwukrotnie – w czasie zlodowacenia południowopolskiego oraz środkowopolskiego - stadiału Odry. W czasie obu zlodowaceń, a także w czasie kolejnego stadiału, tj. stadiału Warty, lądolód prawdopodobnie przekraczał wał moren, o czym świadczą osady glin morenowych wszystkich zlodowaceń występujące po południowej stronie Wału Trzebnickiego. Budują one obecnie faliste wysoczyzny morenowe, zbudowane z piasków i żwirów z głazami, występujące zwartym obszarem w południowej części gminy, z lokalnie występującymi kulminacjami. Część zaburzeń glacitektonicznych w obrębie osadów moren czołowych jest także efektem wytapiania brył martwego lodu w trakcie deglacjacji i grawitacyjnego osiadania przyległego lub nadległego materiału piaszczysto-żwirowego [Walczak-Augustyniak 1997].

Z fazą deglacjacji arealnej lądolodu związane jest też powstanie form kemowych, występujących na osadach wzgórz morenowych oraz wysoczyzn. Formami akumulacyjnymi są

ponadto rozległe piaszczysto-żwirowe osady sandrowe i mniejsze fluwioglacjalne stożki napływowe, ukształtowane w czasie zlodowacenia północnopolskiego, pod koniec plejstocenu, akumulowane głównie w dolinach rzecznych i na przedpolu moren czołowych (w południowej części gminy) oraz u wylotów dolin denudacyjnych. Z tego okresu pochodzą także formy akumulacji eolicznej. Są to, tworzące się w klimacie peryglacjalnym, pokrywy lessowe, które rozwinęły się na utworach morenowych i wodnolodowcowych, przekształcone następnie, w wyniku procesów denudacyjnych (głównie spłukiwania), w pokrywy lessopodobne, wzbogacone we frakcję piaszczystą. Z procesami akumulacyjnymi związane są także najmłodsze, holocenijskie osady rzeczne budujące dna dolin oraz osady organogeniczne wypełniające wytopiskowe zagłębienia bezodpływowe.

Formami denudacyjnymi na obszarze gminy są przede wszystkim stoki wzgórz i pagórów morenowych. Stokowe powierzchnie denudacyjne modelowane są procesami stokowymi, w tym głównie spłukiwaniem, które doprowadziło do powstania mięszowych pokryw deluwialnych w niższych partiach stoków i u ich podnóży. Pod koniec plejstocenu dużą rolę w formowaniu gliniastych pokryw stokowych odegrał także proces soliflukcji. Uformowane w ten sposób zostały piaszczysto-gliniaste pokrywy deluwialne.

Do form denudacyjnych występujących na obszarze gminy należą także liczne suche doliny, rozcinające niższe partie stoków i podnóża wzniesień morenowych. Ich geneza związana jest z aktywnością wód roztopowych, obficie występujących na przedpolu lądolodu w trakcie jego deglacjacji, odznaczających się dużą siłą erozyjną, ze względu na znaczne różnice wysokości względnych. Formy te mają więc zasadnicze założenia plejstocenijskie, choć również w późniejszym okresie rozcięcia te nadal pogłębiane były (i są) wodami intensywniejszych epizodów opadowych. Suche doliny denudacyjne związane są także z holocenijskim rozcinaniem pokryw lessowych, szczególnie podatnych na erozję wąwozową.

Do form erozyjnych występujących na obszarze gminy należą przede wszystkim doliny rzeczne. W przeważającej mierze są to doliny nieckowate, słabo zaznaczające się w rzeźbie terenu. Jedynie na obszarze Wzgórz Dalkowskich występujące tu cieki płyną w głębokich rozcięciach erozyjnych o charakterze wciósów, ze stromymi zboczami i wąskim dnem. Erozyjnej genezy jest także dolina przelomowa cieku przecinającego wał wzniesień morenowych w rejonie wsi Gaiki.

Większość występujących na obszarze Wzgórz Dalkowskich wąwozów i jarów ma genezę mieszaną, denudacyjno-erozyjną.

2.3. Budowa geologiczna – struktura litologiczna podłoża.

Na obszarze gminy Jerzmanowa brak jest wychodni skalnych litego podłoża. Na powierzchni znajdują się miększe pokrywy luźnych skał osadowych, związanych przede wszystkim ze zlodowaczeniami plejstoceniowymi. Poza strefami zaburzeń glaciektonicznych, gdzie pojawiają się na powierzchni także starsze utwory, osady plejstoceniowe i holoceniowe całkowicie pokrywają starsze podłoże. Miąższość ich wynosi średnio od kilku do kilkudziesięciu metrów.

Skały starszego podkenozoicznego podłoża występują na znacznych głębokościach (poniżej 200 m) od powierzchni terenu. Są to skały należące do monokliny przedsudeckiej, zbudowane z osadów permu (czerwonego spągowca i cechsztynu) oraz triasu (pstry piaskowiec). W najniższej części utworów cechsztyńskich, przy kontakcie z czerwonym spągowcem, występuje okruszcowanie rudami miedzi. Najbardziej charakterystycznym ogniwem litostratygraficznym dla rozległych złóż rud miedzi monokliny przedsudeckiej są łupki miedzionośne [Kłapciński, 1984]. Główne obszary wydobycia znajdują się jednak poza granicami gminy, w gminach sąsiadujących.

Do najstarszych skał, jakie miejscami występują na powierzchni, należą neogeńskie ily, mułki i piaski, których wiek – na podstawie zachowanych szczątków roślinnych – został określony na pliocen. Osady te nie są jednak związane z głębszym podłożem i nie występują w swym pierwotnym położeniu. Ich występowanie na powierzchni związane jest bowiem z działalnością lodolodu skandynawskiego, który w trakcie transgresji i nasuwania się w kierunku południowym, erodował luźne skały trzeciorzędowego podłoża, jednocześnie doprowadzając do ich zaburzeń glaciektonicznych. Stąd też pochodzą neogeńskie osady występujące w otoczeniu piaszczysto-gruzowego materiału morenowego i fluwioglacjalnego, w postaci kier i wyciśnień. Pojawiają się one tylko lokalnie, w postaci różnej wielkości płatów. Rozmieszczone są nieregularnie na obszarze całej gminy, z największymi skupiskami w części południowej gminy.

Zdecydowanie największe znaczenie pod względem zajmowanej powierzchni mają polodowcowe osady zlodowaczenia środkowopolskiego, stadiału Odry. Na terenie gminy występują one w postaci glin zwałowych (lub jej rezyduów, będących efektem późniejszego, względem depozycji, przemywania glin) oraz piasków i żwirów wodnolodowcowych (dolnych i górnych). Oba typy osadów występują w postaci rozproszonej, jako nieregularne płaty, na obszarze całej gminy, z przewagą glin w części północnej, a osadów wodno-lodowcowych w części południowej.

Z glin zwałowych zbudowane są wzniesienia mające postać wałów i wzgórz morenowych, o urozmaiconej morfologii. Osady fluwioglacjalne dolne składają się z różnoziarnistych piasków szarozółtych i szarobrazowych, zawierających żwiry o średnicy 0,4-0,6 cm, o różnym stopniu obtoczenia. Pod względem litologicznym są to głównie kwarcy i okruchy skał skandynawskich. Lokalnie stwierdzono ich występowanie także w spągu osadów czołowomorenowych, pod glinami

zwałowymi zlodowacenia Odry, na obszarze Wzgórz Dalkowskich. Ich powstanie związane jest prawdopodobnie z fazą transgresji lądolodu. Z kolei osady fluwioglacjalne górne pochodzą z okresu deglacjacji i stanowią górne ogniwo osadowej serii zlodowacenia Odry, występując na glinach zwałowych tego zlodowacenia. Mają one postać różnoziarnistych piasków kwarcowo-skalieniowych, z przewarstwieniami żwirów różnej wielkości [Walczak-Augustyniak, 1997].

Do innych osadów, związanych z obecnością lądolodu plejstoceniowego, należą zastoiskowe ropy, mułki i piaski. Występują one tylko lokalnie, na niewielkich powierzchniach, głównie w południowej części gminy. Ich powstanie związane jest z obecnością jezior zastoiskowych, tworzących się na przedpolu stagnującego lądolodu, przed jego czołem lub wśród wałów moren czołowych.

W północno-wschodniej części gminy występują osady piasków i żwirów lodowcowych z glazami, pochodzące z późniejszej fazy zlodowacenia środkowopolskiego, tj. stadiału Warty. Powierzchniowo nie zajmują jednak dużego obszaru. Jest to osad o charakterze materiału zwałowego, z piaskami i żwirami o barwie żółtej lub żółtorzawej, mocno zaglinione, zawierające glazy. W składzie petrograficznym dominuje kwarc (47-58%) i północnoeuropejskie skały krystaliczne (17-30%); występują także krystaliczne skały Sudetów (8-9%), kwarcyty północne (3-4%), krzemienie (3%) oraz wapienie paleozoiczne (10%) [Walczak-Augustyniak, 1997]. Z kolei piaski i żwiry wodnolodowcowe górne stadiału Warty występują u południowych podnóży Wzgórz Dalkowskich, gdzie mają charakter rozległych pokryw stożków sandrowych, słabo nachylonych w kierunku południowym. Osady te deponowane były przez wody roztopowe na przedpolu czoła lądolodu, w fazie jego deglacjacji. Zbudowane są przede wszystkim z piasków różnoziarnistych, zawierających ławice drobnych, rzadziej różnoziarnistych, żwirów.

Ze zlodowaceniem północnopolskim (bałtyckim) związane jest powstanie pokrywy utworów lessopodobnych. Na terenie gminy występują one lokalnie, w postaci niewielkich, ale rozproszonych płatów. Powstanie tego typu pokryw związane jest z silną działalnością eoliczną w suchym klimacie peryglacjalnym, na przedpolu lądolodu, w związku z czym miejsca ich występowania związane są z obszarami, które sprzyjały akumulacji drobnego materiału transportowanego przez wiatr. Stąd też największe ich występowanie obserwuje się po zawietrznych stronach wzniesień, w dolinach, czy innych miejscach lokalnych zagłębień i zakłębłości terenu, choć występują także miejscowo na wierzchołkach Wzgórz Dalkowskich. Zawartość węgla wapnia w pokrywach lessopodobnych wynosi od 0,1 do 9,1% [Walczak-Augustyniak, 1997]. Pokrywy występujące na stokach są dodatkowo wzbogacone we frakcje piaszczyste, w wyniku procesów splukiwania.

Na zboczach wzniesień oraz u ich podnóży, a także w dnach dolin denudacyjnych, występują pokrywy piasków i glin deluwialnych, związanych z procesami spłukiwania i selektywnym wymywaniem pierwotnych pokryw stokowych. Główna faza powstawania najbardziej miąższowych pokryw deluwialnych określana jest na późny plejstocen i początek holocenu.

Do najmłodszych utworów litologicznych na obszarze gminy należą holoceni mułki, piaski i żwiry o genezie fluwialnej oraz materiał organogeniczny. Występują one pasmowo, wypełniając dna dolin większych cieków, a w przypadku osadów organicznych, także w zanikających, bezodpływowych zagłębieniach zastoiskowych.

2.4. Surowce mineralne.

Ze starszym, mezozoicznym podłożem związane są przede wszystkim złoża rud miedzi (łupki miedzionośne). Towarzyszą im pierwiastki metaliczne, w szczególności srebro, a ponadto cynk, ołów, kobalt, nikiel, wanad, molibden. Występuje także siarka i selen. Miedź i srebro zalegają na głębokości 600-1600 m, a ponad nimi występują anhydryty i sól kamienna. Większa część gminy znajduje się w zasięgu terenu i obszaru górniczego „Sieroszowice I”. W północną część gminy wchodzi natomiast fragment terenu górniczego i obszaru górniczego „Głogów Głęboki – Przemysłowy”. Ponadto w granicach gminy (w południowo-wschodniej części) znajduje się niewielki fragment terenu i obszaru górniczego „Rudna I”.

Z utworami trzeciorzędu związane są pokłady węgla brunatnego, zalegającego na obszarze całej gminy na głębokości 200-350 m. Nie przewiduje się jednak jego eksploatacji ze względu na głębokość zalegania, małe miąższości poszczególnych warstw oraz znaczny stopień ich zawodnienia. Większe gospodarcze znaczenie mają iły oraz surowce mineralne osadów czwartorzędowych: piaski podsadzkowe, kruszywo naturalne. W tabeli nr 1. przedstawiono charakterystykę złóż tych kopalin zaliczanych do pospolitych.

Tabela nr 1. Złoża kopalin pospolitych.

Nazwa złoża	Obręb	Rodzaj surowca	Zasoby bilansowe w tys. m ³	Powierzchnia złoża w ha
Bądzów	Bądzów	iły (cegła pełna)	421,0	5,8
Jaczów III B	Jaczów	piasek, żwir	42,6	1,8
Jaczów III A	Jaczów	piasek, żwir	53,9	0,8
Jaczów IV	Jaczów	kruszywo naturalne	56,2	-
Ruszowice II	Kurowice (część w Ruszowie, gmina)	kruszywo	903,0	7,3

Nazwa złoża	Obręb	Rodzaj surowca	Zasoby bilansowe w tys. m ³	Powierzchnia złoża w ha
	Głogów)	naturalne		
Kurowice I	Kurowice	kruszywo naturalne	34,0	0,6
Kurowice	Kurowice	kruszywo naturalne	122,0	4,4
Smardzów	Smardzów	kruszywo naturalne	67,4	1,1
Sucha Górna	gmina Polkowice, gmina Radwanice i gmina Jerzmanowa	piaski podsadzkowe	177.879,0	696,0 w tym 170,0 w gminie Jerzmanowa
Bądzów	Bądzów – Golowice	kruszywo naturalne	1641,1	około 30,0

Na wydobywanie kruszywa naturalnego na obszarze gminy Jerzmanowa obowiązują niżej wymienione koncesje:

- Koncesja Nr 1/04/05 z dnia 07.03.2005 r. (Starosta Głogowski) na wydobycie kruszywa naturalnego ze złoża „Jaczów III B”, w granicach obszaru górniczego „Jaczów Mały”, sposobem odkrywkowym w ilości 20 tys. m³ rocznie; ważność koncesji do końca 2024 r.; zasoby możliwe do wydobycia – 47,8 tys. Mg (29 tys. m³); minimalny wskaźnik wykorzystania złoża – 85%.
- Koncesja Nr 6/96 z dnia 09.05.1996 r. (Wojewoda Legnicki) na wydobycie kruszywa naturalnego oraz iłów (jako kopaliny towarzyszącej) ze złoża „Ruszowice II”, w granicach obszaru górniczego „Ruszowice”, sposobem odkrywkowym. Decyzją Nr 8/2002 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 11.06.2002 r. Koncesję przeniesiono na innego użytkownika z zachowaniem warunków wydobycia i jej ważności do końca 2025 roku.

Ponadto od 1994 roku wydano pięć innych, wyszczególnionych poniżej, nie obowiązujących już koncesji na wydobywanie kruszyw naturalnych:

- Koncesja Nr 10/94 z dnia 19.08.1994 r. (Wojewoda Legnicki) na wydobycie kruszywa naturalnego ze złoża „Kurowice”, z pola A i z pola C, w granicach obszaru górniczego „Kurowice Górka” oraz „Kurowice Południe”; sposób i wielkość wydobycia zgodnie z projektem zagospodarowania złoża i planem ruchu. Decyzją Nr 1/E/02 Wojewody

Dolnośląskiego przeniesiono Koncesję na innego użytkownika z zachowaniem warunków wydobywania; ważność Koncesji upłynęła z końcem 2005 roku.

- Koncesja Nr 2/96 z dnia 25.03.1996 r. (Wojewoda Legnicki) na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Jaczków III A”, w granicach obszaru górniczego „Jaczków Zachód”; ważność Koncesji upłynęła dnia 31.12.2005 r.
- Koncesja Nr 5/96 z dnia 09.05.1996 r. (Wojewoda Legnicki) na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Jaczków IV”, w granicach obszaru górniczego „Jaczków Północ”; ważność koncesji upłynęła z końcem 2005 roku.
- Decyzja Wojewody Legnickiego z dnia 24.04.1996 r. w sprawie udzielenia Koncesji Nr 6/94/96 na eksploatację złoża kruszywa naturalnego „Kurowice I” w granicach obszaru górniczego „Kurowice-Pole”; ważność Koncesji upłynęła z końcem 1997 roku; Decyzją Nr 751-1/02 Starosty Głogowskiego z dnia 23.07.2002 r. stwierdzono wygaśnięcie Koncesji i zobowiązano użytkownika do ustalenia terminu wykonania rekultywacji.
- Koncesja Nr 4/96 z dnia 09.05.1996 r. (Wojewoda Legnicki) na wydobywanie kruszywa naturalnego ze złoża „Smardzów”, w granicach obszaru górniczego „Smardzów”, zgodnie z projektem zagospodarowania złoża i planem ruchu; ważność Koncesji upłynęła z końcem 2005 roku.

W ramach omówionych koncesji wyznaczono obowiązujące tereny i obszary górnicze:

- teren i obszar górniczy „Jaczków Mały” o powierzchniach odpowiednio: 15.390 m² i 12.880 m²,
- teren i obszar górniczy „Ruszowice” o powierzchniach odpowiednio: 107.800 m² i 73.300 m²,

wygasłe tereny i obszary górnicze:

- teren i obszar górniczy „Jaczków Północ” o powierzchniach odpowiednio: 36.400 m² i 14.800 m²,
- teren i obszar górniczy „Kurowice Górka” o powierzchniach odpowiednio: 37.675 m² i 25.715 m²,
- teren i obszar górniczy „Kurowice Południe” o powierzchniach odpowiednio: 20.976 m² i 4.957 m²,
- teren i obszar górniczy „Jaczków Zachód” o powierzchniach odpowiednio: 20.800 m² i 8.200 m²,
- teren i obszar górniczy „Kurowice-Pole” o powierzchniach odpowiednio: 17.160 m² i 9.960 m²,

- teren i obszar górniczy „Smardzów” o powierzchniach odpowiednio: 16.200 m² i 11.240 m².

Złoża miedzi na terenie gminy Jerzmanowa są wydobywane metodą podziemną. Na potrzeby ich eksploatacji wydane zostały trzy koncesje na rzecz KGHM „Polska Miedź” S.A. w Lubinie. Teren i obszar górniczy „Sierszowice I” został utworzony Zarządzeniem Nr 10 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 14.07.1983 r. i podtrzymany Koncesją Nr 235/93 z dnia 07.12.1993 r. wydaną przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Obszar górniczy „Sierszowice I” obejmuje 65% powierzchni gminy (około 44% tego obszaru górniczego znajduje się w zasięgu gminy Jerzmanowa). Złoże rud miedzi w obszarze gminy Jerzmanowa zalega na głębokości 580-1100 m. Ważność koncesji upływa 31.12.2013 r.

Teren i obszar górniczy „Głógów Głęboki – Przemysłowy” został utworzony przez Ministra Środowiska Koncesją Nr 16/2004 z dnia 25.11.2004 r.; ważność Koncesji – 50 lat. Powierzchnia tego obszaru górniczego wynosi 5.599,2747 ha, a terenu górniczego 7.239,00 ha. Na terenie gminy Jerzmanowa obszar górniczy „Głógów Głęboki – Przemysłowy” zajmuje 1774 ha powierzchni, tj. 28% gminy. Złoże rud miedzi w obszarze zalega na głębokości od 1100 do 1400 m. W południowo-wschodniej części gminy znajduje się niewielki fragment terenu i obszaru górniczego „Rudna I” (o powierzchni około 1 ha). Teren i obszar górniczy został utworzony Zarządzeniem Nr 5 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 29.01.1986 r. i podtrzymany Koncesją Nr 233/93 z dnia 07.12.1993 r. wydaną przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Ważność koncesji upływa 31.12.2013 r.

Rudy miedzi występują tu w spągowej części osadów cechsztyńskich i częściowo w utworach czerwonego spągowca (w stropie). Okruszcowanie bilansowe obejmuje dolomity, łupki oraz stropową część szarych piaskowców. Mineralizacja ma charakter siarczkowy. Oprócz miedzi występują tu: srebro, ołów, molibden, kobalt i wanad.

Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Decyzją nr KZK/012//W5882/91 z dnia 31.05.1991 r. zatwierdził dokumentację geologiczną złoża soli kamiennej występującej ponad złożem rud miedzi kopalni „Sierszowice” w gminach: Jerzmanowa, Grębocice, Polkowice, Radwanice i Żukowice, zawierającą zasoby ustalone wg stanu na 01.01.1990 r. w ilości:

- 1) głębokość do 1000 m
 - a) 86.293.000 ton zasobów bilansowych w kat. C₁,
 - b) 1.537.000 ton zasobów pozabilansowych w kat. C₁,
- 2) głębokość poniżej 1000 m
 - a) 2.850.102.000 ton zasobów bilansowych w kat. C₁,

b) 53.692.000 ton zasobów bilansowych w kat. C₁ w filarach ochronnych,

c) 25.958.000 ton zasobów pozabilansowych w kat. C₁.

Uznano za zbilansowane zasoby poniżej 1000 m głębokości z uwagi na możliwość ich pozyskiwania przy eksploatacji złoża miedzi. Ponadto ustalono zasoby szacunkowe soli kamiennej na 1.208.775.000 ton. Następnie w 1998 r. Minister Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa wydał Koncesję Nr 68/98/p na okres 15 lat (do roku 2013), zmienioną decyzją Ministra Środowiska nr DG/wk/AK/487-196/2002 z dnia 15 stycznia 2002 r., na rozpoznanie złoża soli kamiennej „Kazimierzów” z dokładnością kategorii B i C₁. Obecnie trwają prace nad kolejną zmianą tej Koncesji w części dotyczącej zakresu i harmonogramu prac. Nowy harmonogram zakłada m. in. wydobycie 5.228.370 ton soli kamiennej w okresie 2006-2013.

2.5. Występujące i prognozowane skutki działalności górnictwa miedzi.

Jednym ze skutków działalności górniczej, której oddziaływanie może występować w ich zasięgu, są deformacje ciągłe powierzchni oraz wstrząsy sejsmiczne, mogące wywoływać szkody górnicze.

Na północny zachód od miejscowości Gaiki, przy granicy z gminą Radwanice, oraz na południe od miejscowości Potoczek zarejestrowano I i II kategorię terenu górniczego z obniżeniami terenu do 1,25 m. W miarę rozszerzenia eksploatacji górniczej postępować będzie powiększanie się obszarów poszczególnych kategorii terenu górniczego oraz występowanie obniżeń terenu i zjawisk sejsmicznych. Według długofalowych prognoz szkód górniczych (do 2040 roku [Aktualizacja prognozowanych deformacji terenu górniczego „Głogów Głęboki”, Kraków 2005 r.] na obszarze gminy wystąpią niewielkie enklawy III kategorii terenu górniczego – na północ od wsi Jerzmanowa, na południe od Maniowa, na południowy wschód od wsi Gaiki oraz na południowy wschód od wsi Bądzów. Obniżenie terenu może tam lokalnie osiągnąć więcej niż 2,75 m (na północ od Jerzmanowej). Większe rozprzestrzenienie będą miały obszary prognozowanej II kategorii terenu górniczego. Obejmą one m. in. rozległy obszar na północ od wsi Jerzmanowa, wraz z północną częścią jej zabudowań, wsiami Maniów i Maniów Górny - aż do południowej części wsi Łagoszów Mały. Ponadto mniejsze obszary II kategorii terenu górniczego wystąpią na północ od wsi Golowice i Bądzów, pomiędzy wsiami Bądzów i Potoczek, na południowy zachód i północny zachód od wsi Gaiki, na południe od wsi Jerzmanowa, Potoczek i Kurów Mały oraz południowy zachód od wsi Jaczów. Pozostałe części obszaru gminy znajdować się będą w zasięgu terenów I kategorii.

Poszczególne kategorie terenu górniczego określone są następującymi wskaźnikami deformacji tj. odkształcenia poziome (ε), nachylenie (T) oraz promień krzywizny (R):

1) kategoria I terenu górniczego:

- a) $0,3 \text{ mm/m} < \epsilon \leq 1,5 \text{ mm/m}$,
- b) $0,5 \text{ mm/m} < T \leq 2,5 \text{ mm/m}$,
- c) $40 \text{ km} > R \geq 20 \text{ km}$,

2) kategoria II terenu górniczego:

- a) $1,5 \text{ mm/m} < \epsilon \leq 3,0 \text{ mm/m}$,
- b) $2,5 \text{ mm/m} < T \leq 5,0 \text{ mm/m}$,
- c) $20 \text{ km} > R \geq 12 \text{ km}$,

3) kategoria III terenu górniczego

- a) $3,0 \text{ mm/m} < \epsilon \leq 6,0 \text{ mm/m}$,
- b) $5,0 \text{ mm/m} < T \leq 10,0 \text{ mm/m}$,
- c) $12 \text{ km} > R \geq 6 \text{ km}$.

Wpływy pośrednie, objawiające się powstaniem wieloprzestrzennej niecki obniżenia terenu powstającej na skutek odwodnienia, mają stosunkowo niewielkie znaczenie dla zabudowy naziemnej. Inaczej jest ze wstrząsami górniczymi. Wiążące się z nimi zagrożenia zostały określone w prognozie przyjętej przez KGHM „Polska Miedź” S.A. jako wydzielone strefy sejsmiczne LGOM. Na obydwu rysunkach („Opracowanie ekofizjograficzne – analiza” i „Opracowanie ekofizjograficzne – synteza”) przedstawiono, zgodnie z tą prognozą, obszary zaliczane do stref sejsmicznych I i II.

Możliwość wystąpienia większych zagrożeń wstrząsami prognozuje się w II strefie sejsmicznej, z zasięgu której znajduje się niemalże cała gmina, z wyłączeniem wsi Kurowice, Jaczów, Łagoszów Mały i Kurów Mały; te ostatnie wsie zostały zakwalifikowane do I strefy sejsmicznej.

Poszczególne strefom sejsmicznym LGOM odpowiadają następujące wielkości maksymalnych wypadkowych przyspieszeń drgań poziomych w pasie częstotliwości do 10 HZ (PGA_{H10}) i maksymalne wypadkowe amplitudy prędkości drgań poziomych (PGV_{Hmax}):

1) I strefa sejsmiczna:

- a) $PGA_{H10} \leq 250 \text{ mm/s}^2$,
- b) $PGV_{Hmax} \leq 10 \text{ mm/s}$,

2) II strefa sejsmiczna:

- a) $250 \text{ mm/s}^2 < PGA_{H10} \leq 500 \text{ mm/s}^2$,
- b) $10 \text{ mm/s} < PGV_{Hmax} \leq 20 \text{ mm/s}$.

2.6. Wody powierzchniowe.

Sieć wód powierzchniowych na obszarze gminy Jerzmanowa jest słabo rozwinięta, co wiąże się z przewagą przepuszczalnego podłoża gruntowego. Brak jest jednego głównego ciek, który wyznaczałby wyraźną oś hydrograficzną gminy. Do większych cieków należą w części północnej gminy - Średni Potok (Rzuchowska Struga), Biegnica i Sępolna (Stępolna), będące lewobrzeżnymi dopływami Odry, a w części południowej Kłębanówka, będąca prawobrzeżnym dopływem Szprotawy (dopływ Bobru). We wschodniej części gminy występują cieki będące dopływami Rudnej (dopływ Odry) i Moskorzynki (dopływ Rudnej). Wody powierzchniowe w całości należą do lewobrzeżnej zlewni środkowej Odry.

Charakterystyczną cechą sieci rzecznej na obszarze gminy jest odpływ cieków ku północy w północnej części terenu, a w południowej – ku południowi. Granicą rozdzielającą wody o przeciwnych kierunkach jest pasmo Wzgórz Dalkowskich w centralnej części gminy. Wzgórza stanowią wododział II rzędu pomiędzy wodami bezpośrednich dopływów Odry (na północy) i Szprotawy (na południu).

Na obszarze gminy występuje duża ilość zbiorników wód powierzchniowych o niewielkich rozmiarach, głównie genezy antropogenicznej. Związane są one przede wszystkim z wypełnianiem wodą zagłębień poeksploatacyjnych, licznie występujących tu żwirowni i piaskowni. Mniej liczne zbiorniki powstały jako stawy hodowlane. Genezę mniejszych oczek łączyć można także z naturalnymi zagłębieniami wytopiskowymi po martwym lodzie, ukształtowanymi po wycofaniu się lądolodu plejstoceniowego. Formy te występują głównie w południowo-zachodniej części gminy, w obrębie współczesnego dna doliny rzecznej lub wysoczyzny morenowej, i są na ogół formami zanikającymi.

Rzuchowska Struga (Średni Potok) w północno-zachodniej części gminy stanowi na krótkim odcinku granicę z gminą Żukowice i ma odpływ w kierunku północno-zachodnim. Dolina rzeki Kłębanówka, rozcinającej Wzgórz Dalkowskie w rejonie wsi Gaiki, ma charakter przełomu. Rzeka Stobna przecina równoleżnikowo środkowo-wschodnią część gminy (m.in. wieś Golowice), a następnie skręca w kierunku południowym. Jej koryto wyznacza na krótkim odcinku, w przybliżeniu, wschodnią granicę gminy. Strumyk Stępolna (Sępolna), bezpośredni lewobrzeżny dopływ Odry, o południkowym układzie doliny i odpływie w kierunku północnym, przepływa przez centralno-północną część gminy (m.in. przez Jaczów). Sztucznym ciekami jest przepływający przez teren gminy (Jaczów, Smardzów) Kanał Głogowski.

Cieki na obszarze Wzgórz Dalkowskich, ze względu na przepuszczalność litologiczną, są bardzo nieliczne. Do wyjątków należy większy ciek na północny zachód od wsi Gaiki, którego dolina wcina się głęboko w obszar wzgórz i ma charakter wciosu, o długich i stromych zboczach i

wąskim dnem. Dopiero na przedpolu wzniesień, po stronie południowej, wyraźnie się wypłaszcza i staje nieckowata.

Największa ilość cieków powierzchniowych (w tym także kanałów melioracyjnych) występuje w północno-zachodniej i południowo-zachodniej części gminy. Są to jednak głównie cieki drobne, najczęściej bezimienne, krótkie i o niewielkich spadkach. Ich doliny na większości odcinków mają charakter nieckowaty, słabo zaznaczający się w rzeźbie. Jedynie doliny cieków, których obszary źródłiskowe znajdują się w obrębie wyższych partii wzniesień, mają w swych górnych odcinkach charakter wciosowy, jak na przykład cieki w rejonie Maniowa Górnego.

Na obszarze gminy uznano około 624 ha gruntów rolnych za wymagające regulacji stosunków wodnych. Najwięcej takich (głównie podmokłych) gruntów znajduje się w obrębie Gaiki-Potoczek (prawie 533 ha). Tu też zamierzenia melioracyjne stoją w największej kolizji z ochroną przyrody. Długość rowów melioracyjnych wynosi obecnie około 73 km, z tego 44% wymaga odbudowy. Pilnej odbudowy lub modernizacji wymaga ponadto ponad 12 km cieków melioracji podstawowej (około $\frac{3}{4}$ ich łącznej długości).

Gmina Jerzmanowa jest względnie bogata w wody podziemne. Większość warstw stratygraficznych posiada kolektory wód podziemnych. W utworach czwartorzędowych poziomy wodonośne tworzą osady piaszczysto-żwirowe przewarstwione glinami zwałowymi. Mogą osiągać do około 100 m miąższości. W trzeciorzędzie występuje od kilku do kilkudziesięciu poziomów wodonośnych w utworach piaszczysto-żwirowych. Rozpoznano też warstwy wodonośne w utworach triasowych. Dla zaopatrzenia gminy w wodę największe znaczenie ma struktura doliny kopalnej, w której w osadach czwartorzędowych występuje woda podziemna na głębokości 50-120 m.

Północna część gminy, do linii Kurowice – południowa część Jerzmanowej, wchodzi w zasięg Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 302 „Pradolina Barycz – Głogów”. Wody tego zbiornika występują w utworach czwartorzędowych na przeciętnej głębokości około 30 m ppt. Zbiornik ma charakter porowy dolinny i związany jest bezpośrednio z wodami rzeki Odry. Odznacza się słabą izolacją od powierzchni, jest więc wrażliwy na zanieczyszczenia.

2.7. Klimat i jakość powietrza atmosferycznego.

Gmina Jerzmanowa należy do najcieplejszych rejonów Dolnego Śląska. Według regionalizacji klimatologicznej W. Okołowicza zaliczana jest do krainy o średnich wpływach oceanicznych ze słabo zaznaczonym modyfikującym wpływem gór (zasięg wiatrów fenowych). Charakterystykę wybranych elementów klimatycznych dla tej krainy przedstawia poniższa tabela nr 2.

Tabela nr 2. Charakterystyka klimatu rejonu gminy Jerzmanowa (według W. Okołowicza, 1979 r.).

Parametry	Wartość	Możliwa rozpiętość wielkości w poszczególnych latach (wielolecie 1930-66)
Średnia wieloletnia temperatura powietrza:		
- stycznia	- 1,3°C	+ 3,5°C do - 14,0°C
- lipca	+18,0°C	+16,5°C do 21,5°C
- roku	+ 8,0°C	+ 6,5°C do + 9,0°C
Czas trwania zimy	60 dni	
Czas trwania lata	100 dni	
Liczba dni pogodnych	62	
Liczba dni pochmurnych	108	
Suma opadów rocznych	powyżej 550 mm	od 330 do 1000 mm
Liczba dni z szatą śnieżną	58	

Łagodne warunki klimatyczne omawianej krainy są korzystne dla gospodarki. Występować jednak może duża zmienność tych warunków z roku na rok, co częściowo pokazują dane zestawione w ostatniej kolumnie przytoczonej powyżej tabeli.

Pozostałe parametry charakteryzujące klimat rejonu (Legnica, 1951-1965):

- średnie maksima: 21,2 °C; maksimum absolutne: 36,4 °C;
- średnie minima: -4,0 °C; minimum absolutne: -29,7 °C;
- liczba dni przymrozkowych (min. dob. < 0 °C): 102,8;
- liczba dni mroźnych (max. dob. < 0 °C): 30,2;
- liczba dni bardzo mroźnych (min. dob. < -10 °C): 15,9;
- liczba dni upalnych (max. < 25 °C): 34,4;
- liczba dni pogodnych: 40,1;
- liczba dni pochmurnych: 139,2;
- liczba dni z mgłą: powyżej 50;
- długość okresu gospodarczego ($T_{\min} \geq 2,5$ °C): 258 dni;
- długość okresu wegetacyjnego: 216 dni;
- średnie usłonecznienie: powyżej 1550h (około 3800 MJ·m⁻²); w półroczu ciepłym powyżej 1150 ha (powyżej 2900 MJ·m⁻²); rejon należy do najbardziej usłonecznionych w województwie;
- liczba dni z opadem (Polkowice, 1981-1990):
 - <1,0 mm: 175

- 1,0-5,0 mm: 29
- 5,0-10,0 mm: 11
- 20,0 mm: 2,8

Rejon gminy należy do najsuchszych w województwie; klimatyczny bilans wodny w skali roku jest ujemny i wynosi średnio poniżej -60 mm (w półroczu letnim -120 mm, zimowym poniżej +60 mm).

Struktura róży wiatrów przedstawia się następująco:

- północ: 3,2%;
- północny-wschód: 4,9%;
- wschód: 8,4%;
- południowy wschód: 8,8%;
- południe: 6,8%;
- południowy-zachód: 7,0%;
- zachód: 29,2%;
- północny-zachód: 16,3%;
- cisze: 15,4%;

Rejon należy do obszarów słabo przewietrzanych; wiatry o prędkości <5 m/s stanowią 75,3% obserwacji. Wiatry o prędkości >10 m/s stanowią tylko 1,0% obserwacji. Udział wiatrów o prędkościach energetycznych ($\geq 4-15$ m·s⁻¹) jest jednak wysoki; osiągający 50% (nie licząc cisz).

Pomimo położenia gminy w rejonie górniczym i silnie uprzemysłowionym, stan zanieczyszczeń powietrza nie stanowi tu szczególnie istotnego zagrożenia dla środowiska przyrodniczego i jakości życia. We wsi Jerzmanowa dokonuje się jedynie pomiarów dwóch parametrów: dwutlenku siarki i dwutlenku azotu. W 2004 roku (Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim z 2005 r., WIOŚ, Wrocław) określono średnioroczne stężenie siarki tylko na $5,4$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ($8,4$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2002 r.) Występuje znaczna różnica pomiędzy imisją tej substancji w półroczu zimowym i w półroczu letnim; wartości stężenia stanowiły odpowiednio: $7,0$ i $3,8$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ($11,5$ i $5,3$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2002 r.). Wskazuje to na istotny wpływ systemów ogrzewania na jakość powietrza w gminie. Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu określono na $11,4$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ($13,0$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2002 r.), co stanowi 29% dopuszczalnej normy. Chociaż emisja dwutlenku azotu w mniejszym stopniu wiąże się z procesami ogrzewania (w większym stopniu z uciążliwościami komunikacyjnymi), również w przypadku stężenia tej substancji obserwuje się znaczne zróżnicowanie sezonowe: $15,7$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w półroczu zimowym i $7,2$ $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w półroczu ciepłym (2004

r.); w 2002 r. odpowiednio 17,0 i 13,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (dane za 2002 r. według [Programu ochrony środowiska, 2004]).

Imisji pozostałych substancji zanieczyszczających powietrze na obszarze gminy nie monitoruje się. Przez analogię do niewielkich stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu można przypuszczać, że i w przypadku innych substancji nie powinny występować nadmierne stężenia.

2.8. Stan i perspektywy ochrony przyrody nieożywionej.

Na obszarze gminy Jerzmanowa nie występują obecnie żadne formy ochrony przyrody nieożywionej. Jednak ze względu na istnienie dużej ilości dawnych wyrobisk żwirowni, piaskowni i glin, warto byłoby przygotować część z nich (odświeżenie i oczyszczenie ścian wyrobisk) do objęcia ochroną w formie stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej. Odślaniająca się w nich struktura wewnętrzna osadów lodowcowych, wraz z płatami i krami starszego podłoża kenozoicznego (trzeciorzędu) jest unikatem w skali regionalnej ze względu na glacitektoniczną deformację osadów.

Ze względu na znaczne urozmaicenie rzeźby terenu, występowanie dużych deniwelacji powierzchni na stosunkowo niewielkiej przestrzeni i silne rozczłonkowanie rzeźby rozcięciami erozyjno-denudacyjnymi, obszar centralnej części gminy, czyli najwyższych wzniesień Wzgórz Dalkowskich, zasługuje na objęcie ochroną w postaci strefy chronionego krajobrazu. Stanowi on przykład dużego zróżnicowania rzeźby młodoglacjalnej z zespołem dobrze wykształconych i zachowanych form polodowcowych i fluwioglacjalnych, jednych z bardziej interesujących w południowo-zachodniej Polsce.

Przez obszar gminy prowadzi szlak turystyczny „Polskiej Miedzi”, co może podnosić walory krajoznawcze regionu i sprzyjać udostępnianiu jego wartości poznawczych, związanych z rzeźbą polodowcową centralnej części Nizy Polskiego.

3. Biotyczne elementy środowiska.

3.1. Gleby.

Pod względem genetycznym na obszarze gminy Jerzmanowa przeważają czarne ziemie właściwe oraz gleby brunatne wykształcone na utworach pyłowych, glinach zwałowych i piaskach gliniastych.

Pod względem walorów przestrzeni rolniczej występuje istotna różnica pomiędzy północną i południową częścią gminy. Część północną („gliniastą”) zaliczono do głogowskiego regionu glebowo-rolniczego, gdzie przeważa kompleks pszenno-dobry z udziałem kompleksu pszenno-bardzo dobrego i enklawami kompleksu żytnio-dobrego. Użytki zielone prawie tu nie występują.

Część południowa gminy („piaszczysto-żwirowa”) należy do regionu polkowickiego i charakteryzujące się przewagą kompleksów żytniego słabego i bardzo słabego z niewielkim udziałem żytniego dobrego. Większe rozprzestrzenienie mają tu też użytki zielone, w większości średnie.

W kompleksowej waloryzacji przestrzeni rolniczej IUNG - Puławy gmina Jerzmanowa określona została na 74 punkty (średnia dla całego kraju wynosi 66,6 punktów), ale dwa południowe obręby: Gaiki-Potoczek i Bądzów określono na poniżej 50 punktów (odpowiednio: 48,0 i 41,3 punktów). Największymi walorami przestrzeni rolniczej wyróżnia się obręb Kurowice-Modła (98,1 punktów), a następnie Łagoszów Mały (88,6 punktów). Obręb Jerzmanowa ma warunki przeciętne (73,0 punktów – zbliżone do średniej punktacji dla całej gminy).

W skali całej gminy grunty orne o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasy I-IIIb) obejmują 39,6% całego ich areału w gminie (w obrębie Kurowice-Modła 69,2%, a w Bądzowie – 0,2%). Grunty średniej jakości (IVa i IVb klasy bonitacyjnej) stanowią 31,0% gruntów ornych gminy, a słabej i bardzo słabej jakości – 29,4% (w obrębie Bądzów aż 65,3%). Grunty najsłabsze (V, VI i VIz klasy bonitacyjnej), wytworzone z piasków luźnych lub słabogliniastych, nie nadają się do rolniczego wykorzystywania i powinny być zalesione. Zalesianiu podlegać też powinny gleby o wyższej jakości, ale położone na stromych zboczach (ze względu na zagrożenie erozją).

Korzystną cechą rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Jerzmanowa jest stosunkowo niewielki udział gleb bardzo kwaśnych – 9% i kwaśnych – 26%. Udział gleb lekko kwaśnych wynosi 36%, o odczynie obojętnym - 22%, a zasadowym - 7% użytków rolnych. Pomimo położenia w zasięgu LGOM, w glebach jerzmanowskich nie stwierdzono podwyższonego poziomu zanieczyszczeń metalami.

3.2. Szata roślinna.

Roślinność potencjalną na przeważającej części gminy Jerzmanowa stanowią Grądy Środkowoeuropejskie (*Galio-silvatici Carpinetum*) odmiany śląsko-wielkopolskiej, formy niżowej. W zależności od podłoża glebowego są to grądy serii ubogiej (głównie południowa część gminy) lub żyznej. W dnach dolin większych cieków rozciągają się pasmowo niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodno-gruntowych, okresowo lekko zabagnionych (*Circaeo - Almetum*). Niewielkie enklawy tworzą kontynentalne bory mieszane (*Pino - Qurcetum*) lub kwaśna buczyna niżowa (*Luzo pilosae - Fagetum*).

Wielowiekowa gospodarka rolna doprowadziła do całkowitego przekształcenia większości naturalnych siedlisk i zmiany pierwotnej szaty roślinnej; większość ekosystemów leśnych przekształcona została w agrocenozy. Także zachowane lasy, zajmujące 26,8% obszaru gminy,

tworzą obecnie mocno antropogenicznie przekształcone ekosystemy – dominują monokultury sosnowe. Agrocenozy obejmują ponad 63% arealów gminy, przy czym zdecydowanie przeważają grunty orne (ponad 86% przestrzeni rolniczej).

Pomimo silnego antropogenicznego oddziaływania (agrokultura) zachowały się na obszarze gminy fragmenty cennych przyrodniczo siedlisk, w tym ujęte w załączniku nr 1 do Dyrektywy Siedliskowych Unii Europejskiej.

3.3. Cenne siedliska i zasady ich ochrony.

Do najcenniejszych obszarów na obszarze gminy Jerzmanowa należą następujące siedliska ujęte w załączniku I do Dyrektywy Siedliskowej UE:

- fragmenty lasów łęgowych położonych w dolinach małych cieków - niżowy łąg jesionowo-olszowy - wyznaczono 8 stanowisk,
- lasy grądowe (grądy środkowoeuropejskie) - wyznaczono 10 stanowisk,
- kwaśna buczyna - wyznaczono 1 stanowisko,
- siedliska kserotermiczne - ciepłolubne murawy napiaskowe - wyznaczono 7 stanowisk; murawy szczotlichowe - wyznaczono 1 stanowisko,
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe - wyznaczono 1 stanowisko.

Lasy łęgowe są siedliskiem priorytetowym i dlatego podlegają szczególnej ochronie w Unii Europejskiej. Niektóre wyznaczone stanowiska są wspólne dla lasów łęgowych oraz grądów i kwaśnej buczyny, ponieważ występują obok siebie i w układzie mozaikowym.

Dużymi walorami odznaczają się nieuregulowane, meandrujące odcinki cieków płynące w obrębie lasów łęgowych, które wraz z otaczającymi je lasami też powinny podlegać ochronie, tj. nie powinny być regulowane i nie powinny być w nich zmieniane stosunki wodne, natomiast m.in. powinien być zachowany naturalny rytm stanów wód z okresowymi niskimi i wysokimi stanami, wezbraniami, które warunkują zachowanie lasów łęgowych. Na tych ciekach nie powinny też być lokalizowane zbiorniki małej retencji.

Lasy grądowe zajmują w gminie większą powierzchnię niż lasy łęgowe; podobnie jak w całym kraju. Ich zachowaniu sprzyja racjonalna i proekologiczna gospodarka leśna. Są to wielogatunkowe lasy liściaste występujące na żyznych glebach.

Kwaśna buczyna zajmuje zwykle mezotroficzne siedliska terenów pagórkowatych na ciągach moren czołowych na glebach kwaśnych wytworzonych na podłożu zbudowanym z lekkich glin dyluwialnych lub piasków gliniastych. Drzewostany kwaśnej buczyny niżowej są zdominowane przez buka, który również w niższych warstwach osiąga znaczną przewagę ilościową. Domieszkę stanowią zwykle grab i dąb.

Siedliska kserotermiczne powstają najczęściej na dobrze nasłonecznionych stokach o wystawie południowej, spotkać je też można w rzadkich laskach sosnowych. Przeważnie zajmują bardzo małe powierzchnie. Największym zagrożeniem dla tych siedlisk jest ocienienie powodowane zarastaniem tych muraw krzewami i drzewami. Dlatego warunkiem ich zachowania jest regularne coroczne wykaszanie.

Murawy szczotlichowe są dość częste na terenie naszego kraju. Wartościowe są pochodzenia naturalnego, w przeciwieństwie do powstałych na skutek działalności człowieka. Dla muraw szczotlichowych także ważne jest koszenie, by przeciwdziałać zarastaniu krzewami i drzewami.

Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe wyróżniają się wielogatunkową strukturą i swoistą fenologią rozwoju. Specyficzną cechą ich siedliska jest zmienny poziom wody gruntowej w ciągu roku. Łąki te odznaczają się stałym udziałem trzęślicy modrej. Dla tych muraw także ważne jest koszenie by przeciwdziałać zarastaniu krzewami i drzewami.

Do innych cennych siedlisk zinwentaryzowanych na terenie gminy należą kwaśne dąbrowy, inne fragmenty lasów, łąki i trzcinowiska.

Poniżej przedstawiono szczegółowy wykaz, charakterystykę oraz zasady ochrony zidentyfikowanych na obszarze gminy Jerzmanowa siedlisk należących do typów objętych Dyrektywą Siedliskową UE. Kolejne numery opisywanych siedlisk odpowiadają numerom wskazanym na obydwu rysunkach („Opracowanie ekofizjograficzne – analiza” i „Opracowanie ekofizjograficzne – synteza”).

Numer 1.S-UE

- **Położenie:** 1 km na północny wschód od Modłej; wzgórze leżące na wschodnim krańcu rozległych żwirowni, przy lub na granicy z gminą Głogów.
- **Powierzchnia:** około 0,05-0,10 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródładowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** stromy skłon wzgórza o wystawie południowej porośnięty kępą kilkunastu starych sosen z kępami wrzosu, w jego obrębie i na obrzeżach fragmenty muraw napiaskowych z licznym goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*); z innych cenniejszych gatunków roślin rośnie tu chroniona wilżyna ciernista (*Ononis spinosa*) – gatunek z Czerwonej listy roślin zagrożonych Dolnego Śląska.
- **Stan zachowania siedliska:** dość dobry, wymagający jednak podjęcia działań ochrony czynnej.

- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; usunąć sosny i kępy krzewów; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 2.S-UE

- **Położenie:** 0,5 km na północny wschód od Modłej; stok wzgórza leżącego w obrębie pól uprawnych.
- **Powierzchnia:** około 0,10-0,20 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** stromy skłon wzgórza o wystawie południowo-zachodniej, porośnięty m.in. murawą napiaskową z goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*), chabrem nadreńskim (*Centaurea stoebe*) i goryszem pagórkowym (*Peucedanum oreoselinum*).
- **Stan zachowania siedliska:** dość dobry, wymagający jednak podjęcia działań ochrony czynnej.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 3.S-UE

- **Położenie:** 1 km na zachód od Jaczowa, przy drodze gruntowej do Modłej i Kurowic.
- **Powierzchnia:** około 0,01 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** stromy skłon przydrożnej skarpy z fragmentem murawy napiaskowej z goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*).
- **Stan zachowania siedliska:** przeciętny.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 4.S-UE

- **Położenie:** około 0,8 km na zachód od Łagoszowa Małego, przy drodze gruntowej do Bukowicy.

- **Powierzchnia:** około 0,05-0,10 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** skłon wzgórza o wystawie południowej, będący częściowo przydrożną skarżą, z fragmentem murawy napiaskowej z goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*) i chabrem nadreńskim (*Centaurea stoebe*).
- **Stan zachowania siedliska:** dość dobry.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; należy wykarczować krzewy; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 5.S-UE

- **Położenie:** około 0,3 km na północ od Smardzowa, w obrębie pól uprawnych, ulokowane wokół słupa wysokiego napięcia na szczycie wzgórza górującego nad okolicą.
- **Powierzchnia:** około 0,05 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** szczyt wzgórza z fragmentem murawy napiaskowej z goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*).
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 6.S-UE

- **Położenie:** około 0,7 km na południowy wschód od Smardzowa; śródpolny las sosnowy.
- **Powierzchnia:** około 0,05-0,10 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** strome wzgórze porośnięte lasiem sosnowym z fragmentami muraw napiaskowych z goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*), chabrem nadreńskim (*Centaurea stoebe*) i goryszem pagórkowym (*Peucedanum oreoselinum*).

- **Stan zachowania siedliska:** dość dobry, wymagający jednak podjęcia działań ochrony czynnej.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 7.S-UE

- **Położenie:** około 0,8 km na południowy wschód od Smardzowa, 100 m na południe od lasu sosnowego (opisanego wyżej jako siedlisko nr 6), śródpolna skarpa.
- **Powierzchnia:** około 0,20 ha
- **Rodzaj siedliska:** ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*) – unijny nr siedliska *6120 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** stroma skarpa o wystawie południowej porośnięta murawą napiaskową z goździkiem kartuzkiem (*Dianthus carthusianorum*), chabrem nadreńskim (*Centaurea stoebe*) i goryszem pagórkowym (*Peucedanum oreoselinum*); na skraju murawy i pola rośnie rzadka ostróżeczka polna (*Consolida regalis*) – gatunek z *Czerwonej listy roślin zagrożonych Dolnego Śląska*.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wskazane wykaszanie raz na rok, albo jeszcze lepiej - ekstensywny wypas lub kontrolowane wypalanie raz na kilka lat (jako formy ochrony czynnej).

Numer 8.S-UE

- **Położenie:** około 0,5 km na południowy wschód od Maniowa; oddział 116 a, c; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 8 ha
- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** fragment kompleksu leśnego z przewagą grądu i fragmentami kwaśnych dąbrów (*Quercion robori-petraeae*).
- **Stan zachowania siedliska:** przeciętny z uwagi na brak dobrze rozwiniętych pięter lasu.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną i uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 9.S-UE

- **Położenie:** 0,6 km na południowy wschód od Maniowa Górnego; oddział 117 m, n, w; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 3 ha
- **Rodzaj siedliska:** niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe) oraz grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** kompleks dobrze wykształconego łęgu i grądu nad ciekim.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną i uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego oraz nie regulować cieku.

Numer 10.S-UE

- **Położenie:** 1 km na północ od Kurowa Małego.
- **Powierzchnia:** około 0,20-0,30 ha
- **Rodzaj siedliska:** napiaskowa murawa szczotlichowa (*Spergulo vernalis-Corynephorum*) – unijny nr siedliska 2330.
- **Opis siedliska:** murawa szczotlichowa na skraju lasu ze szczotlichą siwą (*Corynephorus canescens*) i chronionymi kocankami piaskowymi (*Helichrysum arenarium*); miejsce występowania siwoszka błękitnego (*Oedipoda caerulescens*) – owada prostoskrzydłego wpisanego na *Czerwoną listę zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce*.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; kosić raz w roku aby zapobiec ekspansji drzew i krzewów.

Numer 11.S-UE

- **Położenie:** 0,5 km na północny wschód od Kurowa Małego; oddział 127 m; leśnictwo Obisz, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** 2 ha
- **Rodzaj siedliska:** niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** łęg nad ciekim z olszą w drzewostanie i czeremchą zwyczajną (*Padus avium*) w podszycie.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.

- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 12.S-UE

- **Położenie:** około 1,3 km na północ od Gaików; oddział 107 c, d ; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 2 ha
- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** cienisty grąd z dużym udziałem graba.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 13.S-UE

- **Położenie:** około 0,5 km na północny zachód od Gaików; oddział 113 c, 114 i; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 3 ha
- **Rodzaj siedliska:** niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** smuga łęgu nad ciekami.
- **Stan zachowania siedliska:** przeciętny.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 14.S-UE

- **Położenie:** około 0,8 km na południowy zachód od Jerzmanowej; oddział 104 a, f, j, o; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 6 ha
- **Rodzaj siedliska:** niżowy łęg jesionowo - olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe); oraz grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** fragment kompleksu leśnego ze znaczną przewagą łęgu oraz obecnością grądu.

- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 15.S-UE

- **Położenie:** około 0,5 km na północny wschód od Gaików; fragment Łąk Dworskich leżących w dolinie strumienia (na jego prawym brzegu).
- **Powierzchnia:** około 4 ha
- **Rodzaj siedliska:** zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) – unijny nr siedliska 6410.
- **Opis siedliska:** płat zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych z chronionym goździkiem pysznym (*Dianthus superbus*) – gatunek z *Czerwonej listy roślin zagrożonych Dolnego Śląska*; a także wierzbą rokitą (*Salix rosmarinifolia*), bukwią lekarską (*Betonica officinalis*), czarcikęsem łąkowym (*Succia pratensis*), koniopłochem łąkowym (*Silaum silaus*).
- **Stan zachowania siedliska:** dobry, wymagający jednak podjęcia działań ochrony czynnej.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wykaszać raz na rok oraz w razie potrzeby odkrzaczać; nie regulować cieku.

Numer 16.S-UE

- **Położenie:** przy południowo-zachodniej części Jerzmanowej; oddział 117 a, z; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 3,5 ha
- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170 oraz niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** grąd leżący na stokach wzgórza przy meandrującym malowniczo strumieniu z chronionymi konwalia majową (*Convallaria majalis*) i bluszczem pospolitym (*Hedera helix*).
- **Stan zachowania siedliska:** grąd – bardzo dobry; łęg – przeciętny.
- **Postulaty ochronne:** zalecane dokładniejsze badania florystyczne; zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 17.S-UE

- **Położenie:** 0,5 km na zachód od Kurowa Małego; oddział 129 a-c, g, 130 a-d, f, h, 131 k, 140 c; leśnictwo Obisz, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 45 ha
- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170; kwaśna buczyna (*Luzulo-Fagenion*) – unijny nr siedliska 9110 oraz niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** kompleks zróżnicowanych lasów liściastych na obszarze o bogatej rzeźbie terenu, głównie grądów i buczyn, także kwaśnej dąbrowy i łęgu.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry do bardzo dobrego.
- **Postulaty ochronne:** zalecane dokładniejsze badania florystyczne – potencjalnie obszar rezerwatu przyrody; zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 18.S-UE

- **Położenie:** około 1 km na północny zachód od Bądzowa; oddział 135 a-c leśnictwo Obisz oraz 136 a-d, f, i leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 25 ha
- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170 oraz niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** kompleks lasów liściastych z przewagą grądu i łęgu leżących wzdłuż meandrującego strumienia.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry, miejscami bardzo dobry.
- **Postulaty ochronne:** zalecane dokładniejsze badania florystyczne; zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 19.S-UE

- **Położenie:** 1 km na północny wschód od Potoczku; oddział 125 f leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** 0,84 ha

- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** cienisty grąd z dużym udziałem graba.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 20.S-UE

- **Położenie:** 0,5 km na północny wschód od Potoczku; oddział 138 i, t, leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 5 ha
- **Rodzaj siedliska:** niżowy łęg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe) oraz grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** łęg nad strumieniem z chronioną kaliną koralową (*Viburnum opulus*) i rzadką jarzmianką większą (*Astrantia major*); grąd z chronioną konwaliają majową i kruszczykiem szerokolistnym (*Epipactis helleborine*).
- **Stan zachowania siedliska:** bardzo dobry.
- **Postulaty ochronne:** zalecane dokładniejsze badania florystyczne; zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 21.S-UE

- **Położenie:** 0,7 km na południowy wschód od Golowic; oddział 159 k, l; leśn. Obisz, nadl. Głogów.
- **Powierzchnia:** 2,38 ha
- **Rodzaj siedliska:** grąd środkowoeuropejski (*Galio-Carpinetum*) – unijny nr siedliska 9170.
- **Opis siedliska:** grąd wysoki z domieszką buka.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry w trakcie użytkowania rębnią gniazdową z podsadzeniem jodły
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 22.S-UE

- **Położenie:** 0,5 km na północny zachód od przysiółka Drogomin (Helenówko, Halinówka)
- **Powierzchnia:** około 10-12 ha
- **Rodzaj siedliska:** zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*) – unijny nr siedliska 6410.
- **Opis siedliska:** płat zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych z chronionym goździkiem pysznym (*Dianthus superbis*) – gatunek z *Czerwonej listy roślin zagrożonych Dolnego Śląska*; a także wierzbą rokitą (*Salix rosmarinifolia*), bukwicą lekarską (*Betonica officinalis*), czarcikęsem łąkowym (*Succia pratensis*), koniopłochem łąkowym (*Silaum silaus*)
- **Stan zachowania siedliska:** dobry, wymagający jednak podjęcia działań ochrony czynnej.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; wykaszać raz na rok oraz w razie potrzeby odkrzaczać

Numer 22.S-UE

- **Położenie:** 0,1 km na zachód od przysiółka Drogomin (Helenówko, Halinówka).
- **Powierzchnia:** około 4-5 ha
- **Rodzaj siedliska:** niżowy łąg jesionowo-olszowy (*Fraxino-Alnetum*) – unijny nr siedliska *91E0 (siedlisko priorytetowe).
- **Opis siedliska:** łąg – fragment większego kompleksu leśnego z obfitym stanowiskiem chronionego grzyba purchawicy olbrzymiej (*Langermania gigantea*) na skraju lasu.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Ponadto na obszarze gminy zinwentaryzowano 11 cennych siedlisk przyrodniczych, które nie figurują w załączniku nr 1 Dyrektywy Siedliskowej UE. Ich szczegółowy wykaz, charakterystykę oraz zasady ochrony przedstawiono poniżej. Rozmieszczenie tych siedlisk przedstawiono na obydwu rysunkach („Opracowanie ekofizjograficzne – analiza” i „Opracowanie ekofizjograficzne – synteza”).

Numer 1.S-G

- **Położenie:** 0,5 km na zachód od Jaczowa.

- **Powierzchnia:** około 0,10-0,30 ha
- **Rodzaj siedliska:** żwirownia.
- **Opis siedliska:** żwirowania z kolonią lęgową jaskółki brzegówki (*Riparia riparia*) liczącą około 60 nerek.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; nie prowadzić eksploatacji na tym fragmencie żwirowni.

Numer 2.S-G

- **Położenie:** 0,8 km na południowy zachód od Smardzowa.
- **Powierzchnia:** około 1 ha
- **Rodzaj siedliska:** żwirownia.
- **Opis siedliska:** żwirowania z kolonią lęgową jaskółki brzegówki (*Riparia riparia*) liczącą około 100 nerek, porośnięta na wierzchowinie żarnowcem miotlastym (*Sarothamnus scoparius*).
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** utworzyć użytek ekologiczny; nie prowadzić eksploatacji na tym fragmencie żwirowni.

Numer 3.S-G

- **Położenie:** 0,7 km na południowy wschód od Maniowa; oddział 117 a, d; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 5 ha
- **Rodzaj siedliska:** kwaśna dąbrowa.
- **Opis siedliska:** zbiorowisko kwaśnej dąbrowy na stokach wzgórza.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 4.S-G

- **Położenie:** 0,5 km na północ od Kurowa Małego; oddział 127 i; leśnictwo Obisz, nadleśnictwo Głogów,
- **Powierzchnia:** około 5 ha

- **Rodzaj siedliska:** kwaśna dąbrowa.
- **Opis siedliska:** zbiorowisko kwaśnej dąbrowy na stromym wzgórzu.
- **Stan zachowania siedliska:** dość dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 5.S-G

- **Położenie:** 2 km na południowy zachód od Maniowa; oddział 99 k, 106 c; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 5,5 ha
- **Rodzaj siedliska:** kwaśna dąbrowa, grąd.
- **Opis siedliska:** zbiorowisko kwaśnej dąbrowy oraz fragmenty grądu.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego.

Numer 6.S-G

- **Położenie:** dolina strumienia płynącego między Jerzmanową a Gaikami.
- **Powierzchnia:** około 30 ha (jest to jakby łącznik między „czerwonymi” siedliskami nr 18, 19, 20).
- **Rodzaj siedliska:** grądy, łągi, olszyny (ze związku *Alnion glutinosae*) i podmokłe łąki (ze związku *Calthion*).
- **Opis siedliska:** kompleks lasów i podmokłych łąk w dolinie meandrującego strumienia.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną i ekstensywną gospodarkę łąkową; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować strumienia.

Numer 7.S-G

- **Położenie:** około 1 km na zachód od Bądzowa (jest to jakby łącznik między „czerwonymi” siedliskami nr 23 i 25).
- **Powierzchnia:** około 10 ha
- **Rodzaj siedliska:** grądy, łągi, olszyny i bory.

- **Opis siedliska:** fragment kompleksu lasów w dolinie meandrującego strumienia.
- **Stan zachowania siedliska:** przeciętny, miejscami dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować strumienia.

Numer 8.S-G

- **Położenie:** 0,5 km na południowy zachód od Bądzowa; oddział 139 a-c; leśnictwo Dobromil, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 15 ha
- **Rodzaj siedliska:** kwaśna dąbrowa.
- **Opis siedliska:** zbiorowisko wilgotnej kwaśnej dąbrowy oraz śródleśne stawy.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; zachować śródleśne stawy.

Numer 9.S-G

- **Położenie:** 1,5 km na południowy wschód od Golowic; oddział 168 f, h, 169 d; leśnictwo Obisz, nadleśnictwo Głogów.
- **Powierzchnia:** około 3,5 ha
- **Rodzaj siedliska:** kwaśna dąbrowa, łęg.
- **Opis siedliska:** zbiorowisko kwaśnej dąbrowy z domieszką buka, smuga łęgu nad ciekami z przestojami starych dębów.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzeby zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować cieku.

Numer 10.S-G

- **Położenie:** około 1,5 km na południowy wschód od Golowic.
- **Powierzchnia:** około 8 ha
- **Rodzaj siedliska:** olszyny i łęgi.
- **Opis siedliska:** fragment kompleksu lasów w dolinie meandrującego strumienia ze źródłiskami i stawami.
- **Stan zachowania siedliska:** przeciętny.

- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; nie regulować strumienia.

Numer 11.S-G

- **Położenie:** około 0,2 km na południowy zachód od przysiółka Drogomin (Helenówko, Halinówka).
- **Powierzchnia:** około 50 ha
- **Rodzaj siedliska:** olszyny, dąbrowy, łąki i trzcinowiska.
- **Opis siedliska:** kompleks podmokłych lasów i łąk otaczających „czerwone” siedliska nr 30 i 31.
- **Stan zachowania siedliska:** dobry.
- **Postulaty ochronne:** zachować gospodarkę leśną; uwzględnić potrzebę zachowania i polepszenia stanu ekologicznego; zachować ekstensywną gospodarkę łąkową.

4. Walory środowiska kulturowego.

4.1. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru oraz umieszczone w wojewódzkiej ewidencji zabytków (bez archeologicznych).

Do rejestru Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z obszaru gminy Jerzmanowa wpisano 18 zabytków nieruchomości, z których najliczniej reprezentowane są domy mieszkalne oraz parki (po 3 obiekty). Następnymi pod względem liczebności obiektami są pałace i kościoły (po 2 obiekty), pojedynczo występują natomiast: cmentarz przykościelny, dwór, kostnica, kuźnia, pałac, stajnia, obora i oficyna.

Najwięcej z zabytków nieruchomości znajduje się we wsiach Jerzmanowa, Jaczów i Kurowice (po 4 obiekty). Pozostałe występują we wsiach: Bądzów i Potoczku (po 2 obiekty) oraz pojedyncze w Łągoszowie Małym i Maniowie. Zestawienie obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków zamieszczono w tabeli nr 3.

Tabela nr 3. Zestawienie obiektów objętych wpisem do rejestru zabytków z terenu gminy Jerzmanowa.

Lp	Adres	Obiekt	Datowanie	Rejestr województwa dolnośląskiego	Data wpisu do rejestru zabytków
1.	Bądzów	Pałac nr 30	ok. 1900 r.	713/L	26.06.1986 r.
2.	Bądzów	Park	2 poł. XIX w.	235	14.07.1950 r.

Lp	Adres	Obiekt	Datowanie	Rejestr województwa dolnośląskiego	Data wpisu do rejestru zabytków
				658/L	23.12.1986 r.
3.	Jaczów	Kościół parafialny p.w. Św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza	XVI w.	164/314/L	15.03.1961 r.
4.	Jaczów	Kostnica (mauzoleum na cmentarzu przykościelnym)	k. XVIII w.	686/378/L	18.12.1963 r.
5.	Jaczów	Kuźnia, ul. Główna 39	XVIII/XIX w.	404/355/L	02.04.1963 r.
6.	Jaczów	Dom mieszkalny nr 62 (obok albo na posesji o adresie ul. Łąkowa 8)	1704 r.	687/379/L	18.12.1963 r.
7.	Jerzmanowa	Kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych	k. XV w.	167/317/L	15.03.1961 r.
8.	Jerzmanowa	Cmentarz przykościelny	XVw.	770/L	28.12.1987 r.
9.	Jerzmanowa	Pałac (obecnie przedszkole gminne), ul. Obiszowska 4	2 poł. XVI w., ok. 1730 r., przebudowany 2 poł. XIX w, remontowany: 1964 r., 1983 r., 1987-89 r.	168/318/L	15.03.1961 r.
10.	Jerzmanowa	Park	XVIII w., 2 poł. XIX w.	168/318/L 563/L	15.03.1961 r. 06.05.1980 r.
11.	Kurowice	stajnia przy nr 7 obora przy nr 7	XVII/XIX w. XVIII/XIX w.	695/387/L	18.12.1963 r.
12.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 17	1833 r.	693/385/L	18.12.1963 r.
13.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 12	1836 r.	694/386/L	18.12.1963 r.
14.	Łagoszów Mały	Dwór nr 45/2	XVI w., 1 poł. XIX w.	2091/434/L	05.05.1971 r.
15.	Maniów	Park	k. XIX w.	562/L	06.05.1980 r.
16.	Potoczek	Pałac oficyna	XVI/XVII w., XIX w. 2 poł. XVIII w., przebudowany 2 poł. XIX w.	353/L	02.04.1963 r.

Warto nadmienić, że do rejestru zabytków wpisano również następujące zabytki ruchome:

- 1) wystrój i wyposażenie wnętrza kościoła parafialnego p.w. Św. Apostołów Szymona i Judy Tadeusza w Jaczowie – rejestr zabytków ruchomych nr 588/53 z dnia 03.01.1972 r.

- 2) wyposażenie wnętrza kościoła filialnego p.w. Wszystkich Świętych w Jerzmanowej - rejestr zabytków ruchomych nr 590/130 z dnia 08.08.1974 r. oraz nr 16/B/00/1-5 z dnia 29.03.2000 r.,
- 3) wyposażenie pałacu w Jerzmanowej – rejestr zabytków ruchomych nr 589/129 z dnia 08.08.1974 r.
- 4) rzeźba św. Jana Nepomucena we wsi Kurowice przy nr 9 - rejestr zabytków ruchomych nr 591/162 z dnia 16.11.1974 r.

W „Studium środowiska kulturowego” sporządzonego dla gminy Jerzmanowa przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków z Wrocławia postuluje się o wpis do rejestru zabytków następujących obiektów:

- 1) figura św. Jana Nepomucena we wsi Jaczów, 1729 r. – zlokalizowana pomiędzy posesjami 38 i 39,
- 2) kościół filialny p. w. Św. Krzyża w Kurowicach, mur., 1912 r.

Ponadto w ww. dokumencie postuluje się o wykreślenie z rejestru zabytków następujących obiektów:

- 1) dom mieszkalny nr 62 w Jaczowie (obok albo na posesji o adresie ul. Łąkowa 8), 1704 r., nr rejestru woj. dolnośląskiego 687/379/L z dnia 18.12.1963 r. – budynek nie istnieje,
- 2) stajnia przy nr 7 w Kurowicach, XVII/XIX w., nr rejestru woj. dolnośląskiego 695/387/L z dnia 18.12.1963 r. – obiekt utracił cechy zabytkowe, pozostały jedynie fragmenty ścian magistralnych,
- 3) pałac w Potoczku, XVI/XVII w., XIX w., nr rejestru woj. dolnośląskiego 353/L z dnia 02.04.1963 r. – obiekt nie istnieje.

Z obszaru gminy Jerzmanowa ewidencją zabytków objęto 202 zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych (pod pojęciem ewidencji zabytków w niniejszym studium rozumie się ewidencję, o której mowa w art. 22 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162 poz. 1568, z późn. zm.). Większość z tych obiektów stanowią domy mieszkalne (73), co stanowi ponad 36% wszystkich obiektów. Mniej licznie występują budynki gospodarcze (39), ogrodzenia (17) cmentarze (9), domy mieszkalno-gospodarcze (12), stodoły (15), kapliczki (7), oficyny (3), aleje, czworaki, figury, gołębniki, obory i relikty założenia dworskiego z folwarkiem (po 2 obiekty), oficyna mieszkalna, brama, Dom Ludowy, dom zarządcy folwarku, krzyż pokutny, mur cmentarny, pleba-

nia, postument pomnika, remiza stajnia, spichlerz, szkoła, trafostacja, zespół dawnego folwarku, zespół dworski – po 1 obiekcie.

Najwięcej z obiektów umieszczonych w ewidencji zabytków, bo ponad 27%, znajduje się we wsi Jaczów (56). Następne w kolejności, pod względem liczby znajdujących się na ich terenie ww. obiektów, są wsie: Kurowice (38), Bądzów (21), Jerzmanowa i Łagoszów Mały (po 18 obiektów), Kurów Mały (13), Smardzów (12), Gaiki (8), Potoczek i Modła (po 6 obiektów), Maniów (5), Golowice (1). Zestawienie niearcheologicznych obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków zamieszczono w tabeli nr 4.

Tabela nr 4. Zestawienie niearcheologicznych obiektów ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków z terenu gminy Jerzmanowa.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
1.	Bądzów	Oficina mieszkalna nr 27, mur., ok. 1900 r.
2.	Bądzów	Oficina mieszkalna przy nr 27, obecnie budynek nieużytkowany, mur., ok. poł. XIX w.
3.	Bądzów	Budynek gospodarczy I, mur., kam.-ceg. 4 ćw. XIX w.
4.	Bądzów	Budynek gospodarczy II, mur., kam.-ceg., 4 ćw. XIX w.
5.	Bądzów	Budynek gospodarczy przy nr 21, mur., kam.-ceg., 4 ćw. XIX w.
6.	Bądzów	Budynek gospodarczy przy nr 23, mur., kam.-ceg., 4 ćw. XIX w.
7.	Bądzów	Brama, mur., 4 ćw. XIX w.
8.	Bądzów	Dom mieszkalny nr 8, mur., ok. 1930 r.
9.	Bądzów	Dom mieszkalny nr 11, mur., 4 ćw. XIX w.
10.	Bądzów	Stodoła przy nr 11, mur., 4 ćw. XIX w.
11.	Bądzów	Budynek gospodarczy przy nr 11, 4 ćw. XIX w., ok. 1910 r.
12.	Bądzów	Ogrodzenie przy posesji nr 11, mur., 4 ćw. XIX w.
13.	Bądzów	Dom mieszkalny nr 12, mur., 4 ćw. XIX w.
14.	Bądzów	Budynek gospodarczy przy nr 12, mur., ok. 1910 r.
15.	Bądzów	Ogrodzenie przy posesji nr 12, mur., 4 ćw. XIX w.
16.	Bądzów	Dom mieszkalny nr 16, mur., k. XIX w.
17.	Bądzów	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 28, mur.-szach., ok. poł. XIX w.
18.	Bądzów	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 29, mur.-szach., ok. poł. XIX w.
19.	Bądzów	Budynek gospodarczy przy nr 33, mur., ok. 1910 r.
20.	Bądzów	Trafostacja przy nr 8, mur., ok. 1930 r.
21.	Bądzów	Cmentarz wiejski, w pn. części wsi, XIX w.
22.	Golowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy nr 3, mur., ok. poł. XIX w.
23.	Gaiki	Dom mieszkalny nr 5, mur., 4 ćw. XIX w.
24.	Gaiki	Budynek gospodarczy przy nr 5, mur.-szach., 4 ćw. XIX w.
25.	Gaiki	Ogrodzenie przy nr 5, mur., 4 ćw. XIX w.
26.	Gaiki	Dom mieszkalny nr 13, mur., ok. 1910 r.
27.	Gaiki	Dom mieszkalny nr 31, mur., pocz. XX w.
28.	Gaiki	Budynek gospodarczy przy nr 31, mur.-szach., 4 ćw. XIX w.
29.	Gaiki	Cmentarz wiejski, na wsch. od zabudowań wsi, XIX w.
30.	Gaiki - Zofiówka	Aleja jesionowa przy drodze w stronę Łagoszowa Wielkiego, k. XIX w.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
31.	Jaczów	Cmentarz przykościelny, zał. XVI w. (?)
32.	Jaczów	Mur cmentarny, kam.-ceg., XVI-XX w.
33.	Jaczów	Figury patronów kościoła – św. Apostołowie Szymon i Juda Tadeusz, drewn., 1931 r.
34.	Jaczów	Krzyż pokutny, kam., 1604 r.
35.	Jaczów	Kapliczka przydrożna, w północnej części wsi w rozwidleniu drogi Polkowice-Głogów oraz ul. Głównej, mur., XVIII w.
36.	Jaczów	Kapliczka przydrożna, przy północnej granicy wsi, po zachodniej stronie drogi Polkowice-Głogów, mur., XVIII w.
37.	Jaczów	Figura św. Jana Nepomucena na wydzielonej parceli pomiędzy posesjami przy ul. Głównej nr 38 i 39, 1729 r.
38.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Działkowa nr 5-6, mur., 1836 r., ok. 1880 r.
39.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 4, mur., 4 ćw. XIX w.
40.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej 4, mur., 4 ćw. XIX w.
41.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 5, mur., 4 ćw. XIX w.
42.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej 5, mur., pocz. XX w.
43.	Jaczów	Dom mieszkalny ul. Główna nr 6, mur., 4 ćw. XIX w.
44.	Jaczów	Dom mieszkalny ul. Główna nr 7, mur., 4 ćw. XIX w.
45.	Jaczów	Dom mieszkalny ul. Główna nr 8, mur., 4 ćw. XIX w.
46.	Jaczów	Dom mieszkalny ul. Główna nr 9, mur., 4 ćw. XIX w.
47.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej 12, mur., pocz. XX w.
48.	Jaczów	Szkoła (?), obecnie dom mieszkalny, ul. Główna nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.
49.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna 23, mur., 1 ćw. XIX w.
50.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna 25, mur., 3 ćw. XIX w.
51.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 26, mur., 4 ćw. XIX w.
52.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna 27, mur., 3 ćw. XIX w.
53.	Jaczów	Ogrodzenie przy posesji nr 27, mur., 3 ćw. XIX w.
54.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 30, mur., 3 ćw. XIX w., 1906 r.
55.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej nr 30, mur., 3 ćw. XIX w.
56.	Jaczów	Ogrodzenie przy posesji nr 30, mur., 3 ćw. XIX w.
57.	Jaczów	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Główna nr 31, mur., 3 ćw. XIX w.
58.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna 32, mur., 1861 r.
59.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej nr 32, mur., 3 ćw. XIX w.
60.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 36, mur., 4 ćw. XIX w.
61.	Jaczów	Gołębnik, przy ul. Głównej 37, mur.-szach., k. XIX w.
62.	Jaczów	Plebania, obecnie dom mieszkalny, ul. Główna nr 38, mur., 1818 r.
63.	Jaczów	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Główna 38, mur., ok. poł. XIX w.
64.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej 38, mur., ok. poł. XIX w.
65.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 40, mur., 3 ćw. XIX w.
66.	Jaczów	Dom mieszkalny, obecnie budynek nieużytkowany, ul. Główna nr 42, mur., ok. poł. XIX w.
67.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 46, mur., 4 ćw. XIX w.
68.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 47, mur., 3 ćw. XIX w.
69.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 48, mur., 3 ćw. XIX w.
70.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Głównej nr 48-49, mur., 4 ćw. XIX w.
71.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Główna nr 49, mur., 4 ćw. XIX w.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
72.	Jaczów	Ogrodzenie przy posesji ul. Główna nr 49, mur., 4 ćw. XIX w.
73.	Jaczów	Remiza, ul. Główna, b nru, przy murze kościoła, mur., pocz. XX w.
74.	Jaczów	Postument pomnika poległych w czasie I wojny światowej, 1918 r.(?)
75.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Kręta nr 1, mur., 3 ćw. XIX w.
76.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Kręta nr 4, mur., 1870 r.
77.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Kręta nr 5, mur., ok. 1915 r.
78.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Kręta nr 16, mur.-drewn., 1 poł. XIX w.
79.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Kręta nr 19, mur., pocz. XX w.
80.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Krętej 19, mur., pocz. XX w.
81.	Jaczów	Ogrodzenie, przy ul. Krętej 19, mur., pocz. XX w.
82.	Jaczów	Budynek gospodarczy, przy ul. Ruszowickiej nr 2, mur., ok. 1901 r.
83.	Jaczów	Budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Ruszowicka 8, mur., XVIII w., k. XIX w.
84.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Szkolna 9, ok. poł. XIX w.
85.	Jaczów	Dom mieszkalny, ul. Szkolna 24, pocz. XX w.
86.	Jaczów	Cmentarz parafialny wraz z kamiennymi fundamentami kaplicy, zał. 1812 r.
87.	Jerzmanowa	Oficyna I wsch., obecnie ruina, ul. Obiszowska 5, mur., 1 poł. XIX w. (XVIII w?)
88.	Jerzmanowa	Spichlerz, mur., 1 poł. XIX w. (XVIII w?), 4 ćw. XIX w.
89.	Jerzmanowa	Obora I, kam.-ceg., l. 70. XIX w.
90.	Jerzmanowa	Oficyna II zach., ul. Obiszowska 3, mur., 1 poł. XIX w.
91.	Jerzmanowa	Stajnia, obecnie dom mieszkalny, mur., kam.-ceg., 1 poł. XIX w., po 1945 r. zaadaptowana na cele mieszkalne
92.	Jerzmanowa	Dom mieszkalny, ul. Obiszowska 2 i stodoła I, mur., kam.-ceg., l. 70. XIX w., przebudowana i adaptowana na cele mieszkalne ok. 1900 r.
93.	Jerzmanowa	Dom zarządcy folwarku, ul. Obiszowska 6, mur., ok. 1870 r.
94.	Jerzmanowa	Stodoła II i obora II, mur., kam.-ceg., ok. 1870 r.
95.	Jerzmanowa	Obora III, kam.-ceg., ok. poł. XIX w.
96.	Jerzmanowa	Czworak, ul. Obiszowska 7, mur., ok. 1920 r.
97.	Jerzmanowa	Czworak, ul. Obiszowska 8, mur., ok. 1920 r.
98.	Jerzmanowa	Gołębnik, ul. Obiszowska 7-8, mur., ok. 1920 r.
99.	Jerzmanowa	Dom mieszkalny, ul. Głogowska 6, mur., 4 ćw. XIX w.
100.	Jerzmanowa	Dom mieszkalny, ul. Głogowska 11, mur., drewn., 3 ćw. XIX w.
101.	Jerzmanowa	Dom mieszkalny, ul. Głogowska 12, mur., 4 ćw. XIX w.
102.	Jerzmanowa	Dom mieszkalny, ul. Głogowska 13, mur., 4 ćw. XIX w.
103.	Jerzmanowa	Dom mieszkalny, ul. Głogowska 14, mur., 4 ćw. XIX w.
104.	Jerzmanowa	Cmentarz parafialny, zał. 1867 r.
105.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 1, mur., ok. poł. XIX w.
106.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 1, mur., ok. poł. XIX w.
107.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 6, mur., 4 ćw. XIX w.
108.	Kurowice	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 7 (dawniej gospoda?), mur., XVIII w., przebud. ok. poł. XIX w.
109.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 8, mur., ok. 1920 r.
110.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 8-9, mur., 4 ćw. XIX w.
111.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 9, mur., 4 ćw. XIX w.
112.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 9, mur., k. XIX w.
113.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 10, mur., 4 ćw. XIX w.
114.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 10, mur.-szach., k. XIX w.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
115.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 10, mur., 4 ćw. XIX w.
116.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 12, mur., 4 ćw. XIX w.
117.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 12, mur., 4 ćw. XIX w.
118.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 13, mur., 3 ćw. XIX w.
119.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 13, mur., 4 ćw. XIX w.
120.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 13, mur., 4 ćw. XIX w.
121.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 15, mur., 3 ćw. XIX w.
122.	Kurowice	Stodoła przy nr 15, mur., 4 ćw. XIX w.
123.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 15, mur., 4 ćw. XIX w.
124.	Kurowice	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 17, mur., ok. poł. XIX w.
125.	Kurowice	Budynek gospodarczy I przy nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.
126.	Kurowice	Budynek gospodarczy II przy nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.
127.	Kurowice	Budynek gospodarczy III przy nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.
128.	Kurowice	Stodoła przy nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.
129.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 20, mur., 3 ćw. XIX w.
130.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 20, mur., 1887 r.
131.	Kurowice	Stodoła przy nr 20, mur.-szach., 4 ćw. XIX w.
132.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 20, mur., 3 ćw. XIX w.
133.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 26, mur., ok. poł. XIX w.
134.	Kurowice	Budynek gospodarczy przy nr 28, mur., 4 ćw. XIX w.
135.	Kurowice	Dom mieszkalny nr 29, mur., 2 ćw. XIX w.
136.	Kurowice	Budynek gospodarczy I przy nr 29, mur., 4 ćw. XIX w.
137.	Kurowice	Budynek gospodarczy II przy nr 29, mur., 4 ćw. XIX w.
138.	Kurowice	Ogrodzenie przy nr 29, mur., 4 ćw. XIX w.
139.	Kurowice	Dom mieszkalny przy nr 32, mur., ok. 1880 r.
140.	Kurowice	Stodoła przy nr 32, mur.-szach., 4 ćw. XIX w.
141.	Kurowice	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 32a, mur., k. XIX w.
142.	Kurowice	Cmentarz parafialny, obecnie komunalny, czynny, zał. Ok. 1880 r.
143.	Kurów Mały	Zespół dawnego folwarku: Dom mieszkalny nr 9, mur., 4 ćw. XIX w. Fragment ogrodzenia, mur., kam., XIX w.
144.	Kurów Mały	Dom mieszkalny nr 2, mur., ok. poł. XIX w.
145.	Kurów Mały	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 4, mur., 3 ćw. XIX w.
146.	Kurów Mały	Dom mieszkalny nr 11, mur., 1870 r.
147.	Kurów Mały	Stodoła nr 11, mur.-szach., ok. 1870 r.
148.	Kurów Mały	Budynek gospodarczy przy nr 11, mur., ok. 1870 r.
149.	Kurów Mały	Stodoła przy nr 13, mur.-szach., 3 ćw. XIX w.
150.	Kurów Mały	Dom mieszkalny nr 16, mur., 4 ćw. XIX w.
151.	Kurów Mały	Stodoła przy nr 17, szach., 3 ćw. XIX w.
152.	Kurów Mały	Dom mieszkalny nr 18, mur., 3 ćw. XIX w.
153.	Kurów Mały	Stodoła nr 18, mur.-szach., 4 ćw. XIX w.
154.	Kurów Mały	Aleja lipowa, l. 10. XX w.
155.	Kurów Mały	Cmentarz wiejski, XIX w.
156.	Łagoszów Mały	Dom Ludowy, obecnie dom mieszkalny nr 2, mur., pocz. XX w.
157.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 3, mur., 2 poł. XIX w.
158.	Łagoszów Mały	Stodoła przy nr 3, mur., 4 ćw. XIX w.
159.	Łagoszów Mały	Ogrodzenie przy nr 3, mur., 4 ćw. XIX w.
160.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 7, mur., 4 ćw. XIX w.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
161.	Łagoszów Mały	Stodoła przy nr 11, mur.-szach., 4 ćw. XIX w.
162.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 15, mur., 4 ćw. XIX w.
163.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 16, mur., 4 ćw. XIX w.
164.	Łagoszów Mały	Budynek gospodarczy przy nr 16, mur.-szach., 3 ćw. XIX w.
165.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 17, mur., 4 ćw. XIX w.
166.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 18, mur., 4 ćw. XIX w.
167.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 20, mur., 4 ćw. XIX w.
168.	Łagoszów Mały	Stodoła przy nr 23, szach., 3 ćw. XIX w.
169.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 29, mur., pocz. XX w.
170.	Łagoszów Mały	Stodoła przy nr 32, mur., pocz. XX w.
171.	Łagoszów Mały	Dom mieszkalny nr 38, mur., 3 ćw. XIX w.
172.	Łagoszów Mały	Kapliczka przy nr 29, mur., XIX w.
173.	Łagoszów Mały	Cmentarz wiejski, XIX w.
174.	Maniów	Zespół dworski: Dwór nr 3, obecnie ruina, mur., XVI w., pocz. XIX w. Oficyna mieszkalna nr 2, mur., k. XIX w. Stajnia i wozownia, mur., k. XIX w. Obora, mur., k. XIX w.
175.	Maniów	Dom mieszkalny nr 5, mur., pocz. XX w.
176.	Maniów	Budynek gospodarczy przy nr 5, mur., pocz. XX w.
177.	Maniów	Dom mieszkalny nr 13, mur., 2 ćw. XIX w.
178.	Maniów	Cmentarz wiejski w Maniowie Górnym, XIX w.
179.	Modła	Kapliczka przy drodze do Łagoszowa Małego, 1 poł. XIX w.
180.	Modła	Relikty założenia dworskiego z folwarkiem: Miejsce po pałacu, XVIII w. Dom zarządcy folwarku, obecnie dom mieszkalny nr 12, mur., pocz. XX w.
181.	Modła	Dom mieszkalny nr 4, mur., 2 ćw. XIX w.
182.	Modła	Ogrodzenie przy posesji nr 4, mur., 2 poł. XIX w.
183.	Modła	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 16, mur., 3 ćw. XIX w.
184.	Modła	Budynek gospodarczy nr 16, mur. 2 poł. XIX w.
185.	Potoczek	Relikty założenia dworskiego z folwarkiem: Stodoła przy nr 7, mur., 4 ćw. XIX w. Obora przy nr 7, mur., 4 ćw. XIX w. Grobowiec Kurta Hempla, 1938 r. Aleja przy folwarku od strony północnej, pocz. XX w. Aleja prowadząca do grobowca, pocz. XX w. Szpaler graniczny od zach., pocz. XX w. Obsadzenie grobli, pocz. XX w.
186.	Potoczek	Kapliczka przydrożna przy nr 5, XVIII w.
187.	Potoczek	Dom mieszkalny nr 3, mur., 4 ćw. XIX w.
188.	Potoczek	Stodoła nr 11, mur.-szach., ok. poł. XIX w.
189.	Potoczek	Dom mieszkalny nr 20, mur., ok. poł. XIX w.
190.	Potoczek	Budynek gospodarczy przy nr 20, ok. poł. XIX w.
191.	Smardzów	Kapliczka w centrum wsi, mur., XIX w.
192.	Smardzów	Kapliczka przy drodze Smardzów – Jaczów, mur., pocz. XIX w.
193.	Smardzów	Dom mieszkalno-gospodarczy nr 1, mur., 3 ćw. XIX w.
194.	Smardzów	Budynek gospodarczy przy nr 1, mur., 3 ćw. XIX w.
195.	Smardzów	Dom mieszkalny nr 2, mur., 4 ćw. XIX w.

L.p.	Miejscowość	Obiekt
196.	Smardzów	Dom mieszkalny nr 6, mur., 3 ćw. XIX w.
197.	Smardzów	Budynek gospodarczy przy nr 9, mur., k. XIX w.
198.	Smardzów	Dom mieszkalny nr 16 (dawne sołectwo) – tabliczka „J.Gollieb 1897”, mur., 1897 r.
199.	Smardzów	Budynek gospodarczy nr przy 16, 1910 r.
200.	Smardzów	Ogrodzenie przy nr 16, mur., ok. 1910 r.
201.	Smardzów	Dom mieszkalny nr 17, mur., ok. 1930 r.
202.	Smardzów	Budynek gospodarczy nr 18, mur., k. XIX w.

4.2. Stanowiska archeologiczne.

Na obszarze gminy udokumentowano 110 stanowisk archeologicznych w następujących miejscowościach: Jaczów (28), Bądzów (19), Kurowice (17), Łagoszów Mały (13), Gaiki (8), Jerzmanowa i Potoczek (po 7 obiektów), Maniów (5), Kurów Mały (4), Modła, Smardzów (po 1 obiekcie). Trzy stanowiska – o numerach 7/73/70-19, 5//4768-19 oraz 13/46/69-19 – kwalifikują się do objęcia strefą ochrony konserwatorskiej „W” – ochrony archeologicznej. Dla siedmiu ze wszystkich stanowisk nie określono lokalizacji.

Na obszarze tych stanowisk znaleziono 179 obiekty archeologicznych. Wśród nich najczęściej występują ślady osadnictwa (98), co stanowi około 55 % wszystkich znalezisk. Ponadto udokumentowano osady (55), punkty osadnicze (17), cmentarzyska, skarby (po 2 obiekty) i relikty podziemne pałacu, dwór z relikdami wieży mieszkalnej, ruina dworu, grodzisko, znalezisko luźne (po 1 obiekcie).

Stanowiska występują na trzech obszarach AZP (Archeologicznego Zdjęcia Polski): 70-19, 69-19, 68-19. Ich wykaz przedstawiono w tabeli nr 5.

Tabela nr 5. Wykaz stanowisk archeologicznych z terenu gminy Jerzmanowa.

l.p.	Nazwa obszaru	Obszar AZP	Numer stanowiska (nr st. w miejscowości/ nr st. na obszarze)	Funkcja	Kultura	Chronologia
1.	Bądzów	70-19	1/61	Osada Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze XI-XIII wiek Późne średniowiecze XIV-XV wiek
2.	Bądzów	70-19	1/6	Osada		Wczesne średniowiecze XII-XIII wiek
3.	Bądzów	70-19	2/62	Punkt osadniczy		Późne średniowiecze XIII-XIV wiek
4.	Bądzów	70-19	2/7	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze faza starsza Późne średniowiecze – okres nowożytny XV-XVI wiek
5.	Bądzów	70-19	3/63	Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Późne średniowiecze XIV-XV wiek
6.	Bądzów	70-19	3/8	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
7.	Bądzów	70-19	4/64	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada	przeworska	Okres lateński – okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze faza starsza

I.p.	Nazwa obrębu	Obszar AZP	Numer stanowiska (nr st. w miejscowości/ nr st. na obszarze)	Funkcja	Kultura	Chronologia
						Późne średniowiecze XIV-XV wiek
8.	Bądzów	70-19	4/9	Osada Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa	Łużycka?	Epoka brązu – okres halsztacki Pradzieje Wczesne średniowiecze faza starsza Późne średniowiecze XIV-XV wiek
9.	Bądzów	70-19	5/65	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Pradzieje Późne średniowiecze XIII-XIV wiek
10.	Bądzów	70-19	5/10	Ślad osadnictwa Osada		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze XIV-XV wiek
11.	Bądzów	70-19	6/12	Ślad osadnictwa		Pradzieje
12.	Bądzów	70-19	6/11	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze XIV-XV wiek
13.	Bądzów	70-19	7/13	Ślad osadnictwa		Pradzieje
14.	Bądzów	70-19	8/14	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze XIV-XV wiek
15.	Bądzów	70-19	9/15	Osada Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze VII-IX wiek Późne średniowiecze XIV-XV wiek
16.	Bądzów	70-19	10/16	Osada Osada		Wczesne średniowiecze X-XI wiek Późne średniowiecze XIII-XIV wiek
17.	Bądzów	70-19	11/17	Ślad osadnictwa Osada		Wczesne średniowiecze XI-XII wiek Późne średniowiecze - o
18.	Bądzów	70-19	12/18	Osada Osada		Wczesne średniowiecze X-XI wiek Późne średniowiecze XIV-XV wiek
19.	Bądzów	70-19	13/19	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
20.	Gaiki	69-19	1/35	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada	Przeworska	Nieokreślona Pradzieje Średniowiecze
21.	Gaiki	69-19	2/36	Osada		Późne średniowiecze XIII-XIV wiek
22.	Gaiki	69-19	3/37	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze Średniowiecze
23.	Gaiki	69-19	4/38	Osada		Późne średniowiecze XIII-XIV wiek
24.	Gaiki	69-19	5/39	Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje? Średniowiecze
25.	Gaiki	70-19	6/52	Osada?		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
26.	Gaiki	70-19	7/66	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
27.	Gaiki	70-19	8/72	Osada		Wczesne średniowiecze
28.	Jaczów	69-19	1/19	Osada	Łużycka	Nieokreślona
29.	Jaczów	69-19	2/20	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Pradzieje Późne średniowiecze
30.	Jaczów	69-19	3/21	Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze
31.	Jaczów	69-19	4/22	Osada Osada		Pradzieje Późne średniowiecze
32.	Jaczów	69-19	5/23	Ślad osadnictwa		Pradzieje
33.	Jaczów	69-19	6/24	Ślad osadnictwa		Okres wpływów rzymskich?
34.	Jaczów	69-19	7/25	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
35.	Jaczów	68-19	9/150	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Późne średniowiecze
36.	Jaczów	68-19	10/151	Ślad osadnictwa		Pradzieje
37.	Jaczów	68-19	11/152	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
38.	Jaczów	68-19	12/153	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia
39.	Jaczów	68-19	13/154	Punkt osadniczy		Okres wpływów rzymskich

I.p.	Nazwa obrębu	Obszar AZP	Numer stanowiska (nr st. w miejscowości/ nr st. na obszarze)	Funkcja	Kultura	Chronologia
				Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze
40.	Jaczów	68-19	14/155	Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze
41.	Jaczów	68-19	15/156	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
42.	Jaczów	68-19	16/157	Ślad osadnictwa Osada Osada	Przeworska	Epoka kamienia Okres lateński-okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze
43.	Jaczów	68-19	17/158	Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze
44.	Jaczów	68-19	18/159	Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka	Neolit Wczesne średniowiecze
45.	Jaczów	68-19	19/160	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze
46.	Jaczów	68-19	20/161	Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka	Epoka kamienia Późne średniowiecze
47.	Jaczów	68-19	21/170	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa	Łużycka	Okres halsztacki Wczesne średniowiecze
48.	Jaczów	68-19	22/171	Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze
49.	Jaczów	68-19	23/172	Ślad osadnictwa		Pradzieje
50.	Jaczów	68-19	24/173	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Pradzieje Późne średniowiecze
51.	Jaczów	68-19	25/174	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Późne średniowiecze
52.	Jaczów	68-19	26/175	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze
53.	Jaczów	68-19	27/177	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze
54.	Jaczów	68-19	28/180	Ślad osadnictwa		Pradzieje
55.	Jaczów	68-19	29/181	Punkt osadniczy		Późne średniowiecze XV wiek
56.	Jerzmanowa	69-19	1/10	Ślad osadnictwa	Łużycka	
57.	Jerzmanowa	69-19	2/11	Ślad osadnictwa Osada		Pradzieje Wczesne średniowiecze
58.	Jerzmanowa	69-19	3/31	Osada		Średniowiecze
59.	Jerzmanowa	69-19	4/32	Ślad osadnictwa Osada Osada		Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze Średniowiecze
60.	Jerzmanowa	69-19	5/33	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
61.	Jerzmanowa	69-19	6/34	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada Osada Osada	Łużycka	Pradzieje Epoka kamienia Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze
62.	Jerzmanowa	69-19	7/41*	Grodzisko?		
63.	Kurowice	68-19	1/65	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Wczesne średniowiecze Średniowiecze
64.	Kurowice	68-19	2/93	Punkt osadniczy		Wczesne średniowiecze
65.	Kurowice	68-19	3/94	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy Punkt osadniczy Punkt osadniczy		Epoka kamienia Pradzieje Wczesne średniowiecze Średniowiecze

I.p.	Nazwa obrębu	Obszar AZP	Numer stanowiska (nr st. w miejscowości/ nr st. na obszarze)	Funkcja	Kultura	Chronologia
66.	Kurowice	68-19	4/95	Ślad osadnictwa Punkt osadniczy		Pradzieje Średniowiecze
67.	Kurowice	68-19	5/96	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Wczesne średniowiecze
68.	Kurowice	68-19	6/97	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze Średniowiecze
69.	Kurowice	68-19	7/98	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
70.	Kurowice	68-19	8/99	Ślad osadnictwa		Wczesne średniowiecze
71.	Kurowice	68-19	9/100	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze XIV-XV wiek
72.	Kurowice	68-19	10/101	Ślad osadnictwa Osada?		Okres wpływów rzymskich Wczesne średniowiecze
73.	Kurowice	68-19	11/102	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze-okres nowożytny XIV-XV wiek
74.	Kurowice	68-19	14/105	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Epoka kamienia Wczesne średniowiecze
75.	Kurowice	68-19	18/110	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze-okres nowożytny XIV-XV wiek
76.	Kurowice	68-19	19/111	Ślad osadnictwa		Późne średniowiecze
77.	Kurowice	68-19	20/112	Ślad osadnictwa		Średniowiecze
78.	Kurowice	68-19	21/233*	Ślad osadnictwa		Neolit
79.	Kurowice	68-19	22/234*	Cmentarzysko	Pomorska	
80.	Kurów Mały	69-19	1/9	Ślad osadnictwa		Neolit
81.	Kurów Mały	69-19	2/26	Ślad osadnictwa		Pradzieje
82.	Kurów Mały	69-19	3/29	Osada Osada	Łużycka	Wczesne średniowiecze
83.	Kurów Mały	69-19	4/30	Ślad osadnictwa Osada		Wczesne średniowiecze Średniowiecze
84.	Łagoszów Mały	69-19	1/3	Ślad osadnictwa	Przeworska?	Okres wpływów rzymskich
85.	Łagoszów Mały	69-19	2/12	Punkt osadniczy		Pradzieje
86.	Łagoszów Mały	69-19	3/13	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa Osada	Łużycka	Okres wpływów rzymskich Pradzieje
87.	Łagoszów Mały	69-19	4/14	Osada		Późne średniowiecze
88.	Łagoszów Mały	69-19	5/15	Ślad osadnictwa Osada Osada	Łużycka	Pradzieje Późne średniowiecze
89.	Łagoszów Mały	69-19	6/16	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Pradzieje Późne średniowiecze – okres nowożytny XV-XVII wiek
90.	Łagoszów Mały	69-19	7/17	Osada		Pradzieje
91.	Łagoszów Mały	69-19	8/18	Osada	Łużycka	
92.	Łagoszów Mały	69-19	13/46	Dwór z relikdami wieży mieszkalnej		Średniowiecze – okres nowożytny Wyznaczono strefę „W”
93.	Łagoszów Mały	69-19	9/42*	Punkt osadniczy	Przeworska	Okres wpływów rzymskich – okres lateński
94.	Łagoszów	69-19	10/43*	Punkt osadniczy	Przewor-	Okres wpływów rzymskich

I.p.	Nazwa obrębu	Obszar AZP	Numer stanowiska (nr st. w miejscowości/ nr st. na obszarze)	Funkcja	Kultura	Chronologia
	Mały				ska?	
95.	Łagoszów Mały	69-19	11/44*	Cmentarzysko szkieletowe		Wczesne średniowiecze
96.	Łagoszów Mały	69-19	12/45*	Skarb		Wczesne średniowiecze XI wiek
97.	Maniów	68-19	5/47	Dwór ruina		Okres nowożytny XVI-XX wiek Wyznaczono strefę „W”
98.	Maniów	68-19	1/89	Skarb		Wczesne średniowiecze
99.	Maniów	68-19	2/90	Punkt osadniczy Ślad osadnictwa		Neolit Średniowiecze
100.	Maniów	68-19	3/91	Ślad osadnictwa Ślad osadnictwa		Okres wpływów rzymskich Średniowiecze
101.	Maniów	68-19	4/92	Ślad osadnictwa		Epoka kamienia
102.	Modła	68-19	3	Znalezisko luźne (motyka z poroża jelenia)		Neolit Dawniej Ruszowice
103.	Potoczek	70-19	1/53	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
104.	Potoczek	70-19	2/54	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
105.	Potoczek	70-19	3/67	Ślad osadnictwa		Pradzieje
106.	Potoczek	70-19	4/68	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
107.	Potoczek	70-19	5/69	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
108.	Potoczek	70-19	6/70	Osada		Późne średniowiecze XIV-XV wiek
109.	Potoczek	70-19	7/73	Relikty podziemne pałacu		Okres nowożytny XVI/XVII wiek Wyznaczono strefę „W”
110.	Smardzów	69-19	1/8	Punkt osadniczy		Epoka kamienia – III okres epoki brązu

* dla stanowiska nie określono lokalizacji.

4.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.

Na obszarze gminy Jerzmanowa występują obszary, które z uwagi na wartościowy kulturowo charakter istniejącego zagospodarowania, należałoby objąć ochroną konserwatorską w formie następujących stref ochrony konserwatorskiej: strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej, strefą „B” ochrony konserwatorskiej, strefą ochrony konserwatorskiej „W” – ochrony archeologicznej i strefą ochrony konserwatorskiej „OW” – obserwacji archeologicznej oraz objąć ochroną obszary leżące poza ww. strefami ochrony konserwatorskiej w strefie „K” kształtowanego krajobrazu kulturowego, nie będącej strefą ochrony konserwatorskiej w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162 poz. 1568, z późn. zm.).

Strefa „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna obejmować obszary o zachowanej lub nieznacznie przekształconej historycznej strukturze przestrzennej, w tym przede wszystkim rozplanowaniu i zabudowie. Są to obszary uznane za szczególnie ważne jako materialne świadectwo historyczne i kulturowe. Działania

konserwatorskie w strefie „A” zmierzają do zachowania, uczynienia historycznego układu przestrzennego i do konserwacji: jego rozplanowania i przebiegu głównych ciągów komunikacyjnych, nawierzchni, historycznych linii zabudowy, kompozycji wnętrz urbanistycznych, układów zieleni zabytkowej, cieków czy zbiorników wodnych. Dąży się do zachowania sposobu użytkowania gruntów.

Do objęcia strefą „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej kwalifikują się:

- 1) zespół pałacowo-parkowy w Bądzowie,
- 2) zespół kościoła parafialnego p.w. Szymona i Judy Tadeusza w Jaczowie wraz z cmentarzem przykościelnym,
- 3) zespół kościoła parafialnego p.w. Wszystkich Świętych w Jerzmanowej wraz z cmentarzem przykościelnym oraz zespół pałacowy z folwarkiem, parkiem i aleją,
- 4) zespół podworski z parkiem w Maniowie.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna obejmować obszary o stosunkowo dobrze zachowanych głównych elementach historycznej struktury przestrzennej, takich jak: rozplanowanie, kształt zewnętrzny zabudowy, a także jej powiązania z zielenią i krajobrazem. Działalność konserwatorska w strefie „B” ochrony konserwatorskiej zmierza do zachowania zasadniczych elementów historycznego rozplanowania, w tym przede wszystkim zabudowy, układu ciągów komunikacyjnych. Zmierza też do restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych, z dostosowaniem do nich współczesnej funkcji.

Do objęcia strefą „B” ochrony konserwatorskiej kwalifikują się:

- 1) dwa rozłączne obszary w Bądzowie:
 - a) teren folwarku,
 - b) miejsce po cmentarzu wiejskim w północnej części wsi,
- 2) miejsce po cmentarzu wiejskim w południowo-wschodniej części wsi Gaiki,
- 3) dwa rozłączne obszary w Jaczowie:
 - a) siedlisko wsi,
 - b) cmentarz parafialny w południowej części wsi,
- 4) cmentarz parafialny w południowej części wsi Jerzmanowa,
- 5) siedlisko wsi Kurowice wraz z cmentarzem we wschodniej części tej wsi,
- 6) miejsce po cmentarzu wiejskim we wschodniej części wsi Kurów Mały,
- 7) dwa rozłączne obszary we wsi Łagoszów Mały:
 - a) zespół dworski z folwarkiem,
 - b) miejsce po cmentarzu wiejskim w zachodniej części wsi,

- 8) miejsce po cmentarzu wiejskim w zachodniej części wsi Maniów.

Strefa ochrony konserwatorskiej „W” – ochrony archeologicznej. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna obejmować stanowiska archeologiczne wyeksponowane w terenie.

Do objęcia strefą ochrony konserwatorskiej „W” – ochrony archeologicznej kwalifikują się następujące stanowiska archeologiczne:

- 1) stanowisko nr 13/46/69-19 - dwór wybudowany w XIX w. na reliktach średniowiecznej wieży mieszkalnej wraz z terenem otaczającym - we wsi Łagoszów Mały,
- 2) stanowisko nr 5//4768-19 - renesansowego dworu wraz z terenem otaczającym - we wsi Maniów,
- 3) stanowisko nr 7/73/70-19 - podziemna część renesansowego pałacu wraz z terenem otaczającym – we wsi Potoczek.

Strefa ochrony konserwatorskiej „OW” – obserwacji archeologicznej. Z przesłanek konserwatorskich wynika, że strefa winna obejmować tereny położone w następujących wsiach o średniowiecznej metryce:

- 1) Bądzów,
- 2) Golowice,
- 3) Jaczów,
- 4) Jerzmanowa,
- 5) Kurowice,
- 6) Kurów Mały,
- 7) Łagoszów Mały,
- 8) Maniów,
- 9) Potoczek.

Strefa „K” kształtowanego krajobrazu kulturowego. Strefa ta winna obejmować obszary naturalnego krajobrazu integralnie związanego z historyczną zabudową, bądź o istotnych walorach krajobrazowych, stanowiących o tożsamości kulturowej i historycznej obszaru. Działania konserwatorskie w strefie „K” obejmują restaurację zabytkowych elementów krajobrazu kulturowego, ochronę krajobrazu naturalnego przestrzennie związanego z historycznym założeniem, ochronę form i sposobu użytkowania terenów takich jak: układ dróg, miedz, zadrzewień, alei,

szpalerów, grobli, przebiegu cieków wodnych, z zaleceniem utrzymania wykształconego sposobu parcelacji gruntów i formy użytkowania.

Strefa „K” kształtowanego krajobrazu kulturowego nie jest strefą ochrony konserwatorskiej w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 r. nr 162 poz. 1568, z późn. zm.).

Do objęcia strefą „K” kształtowanego krajobrazu kulturowego kwalifikują się, leżące poza zasięgiem terenów przewidzianych do objęcia strefami „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej i „B” ochrony konserwatorskiej, obszary położone w następujących wsiach:

- 1) Bądzów,
- 2) Jaczów,
- 3) Łagoszów Mały,
- 4) Potoczek.

III. OCENA STANU DOTYCHCZASOWEGO ZAGOSPODAROWANIA Z UWARUNKOWANAMI I PREDYSPOZYCJAMI PRZYRODNICZYMI. WSTĘPNA PROGNOZA ZMIAN.

Generalnie właściwe wykorzystanie walorów i predyspozycji środowiska przyrodniczego gminy odzwierciedla się m.in. w strukturze użytkowania gruntów gminy. Wysoki udział użytków rolnych w tej strukturze wynika tu z korzystnych (dla produkcji rolniczej) uwarunkowań glebowo-klimatycznych. Dobrze dostosowane do tych uwarunkowań są kierunki produkcji rolniczej (dominacja produkcji roślinnej) oraz struktura upraw: pszenica i buraki cukrowe – kultury o wysokich wymaganiach siedliskowych. Znacząca jednak część użytkowanych gruntów rolnych odznacza się małą urodzajnością i jednocześnie wysoką wrażliwością (środowiska gruntowo-wodnego) na degradację. Powinna więc być zalesiona. Można zatem stwierdzić, że dotychczasowy stan zalesień (niespełna 27% obszaru gminy) jest zbyt mały w stosunku do uwarunkowań siedliskowych.

Rolnictwo – jako dominująca dotychczas funkcja gospodarcza gminy – zdecydowało o historycznie ukształtowanej sieci osadniczej. Zaleganie w podłożu geologicznym bogatych złóż miedzi przesądziło o podjęciu decyzji o ich eksploatacji. Można tę decyzję uznać za zgodną z walorami (w tym przypadku użytkowymi) środowiska przyrodniczego, gdyż złoża miedzi mają duże znaczenie gospodarcze w skali całego kraju (także jako surowiec eksportowy). Górnictwo miedzi stanowi w gminie Jerzmanowa egzogeniczną funkcję gospodarczą. Pośrednio jednak wpływać może na strukturę i stan gospodarki gminy. Prowadzona pod ziemią eksploatacja nie powinna stwarzać poważniejszych konfliktów z innymi funkcjami gospodarczymi, zwłaszcza z rolnictwem. Szkody górnicze w większym stopniu negatywnie oddziaływać będą natomiast na technosferę. Dla rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej pewne negatywne znaczenie mogą mieć, wywołując zmianę warunków siedliskowych, odkształcenia ciągle powierzchni gruntu. Zgodnie z opracowanymi prognozami zasięg większych ciągłych odkształceń powierzchni gruntu nie będzie szczególnie rozległy, a wprowadzenie właściwych zabiegów przeciwdziałających (głównie melioracji) powinien zminimalizować negatywne skutki w siedliskach.

Odpowiednie zabezpieczenia będą musiały być jednak wprowadzone w konstrukcjach budowli i urządzeń infrastruktury technicznej. W zabezpieczeniach tych będą musiały być uwzględnione także prognozowane zagrożenia wstrząsami parasejsmicznymi. Wymienione powyżej zagrożenia wynikające ze szkód górniczych na obszarze gminy występowały dotychczas w niewielkim stopniu. Dlatego też znaczna część istniejącej zabudowy może być do takich zagrożeń nieprzystosowana.

Pomimo wysokiego stopnia wylesienia (przekształcenia naturalnych ekosystemów – głównie w agrocenozy), na obszarze gminy zachowało się szereg cennych siedlisk i obiektów przyrodniczych. Powinny one być objęte odpowiednimi formami ochrony przyrody, m.in. w sposób jaki zaproponowano w dziale II rozdz. 3.3.

IV. KOMPLEKSOWA WALORYZACJA EKOFIZJOGRAFICZNA – WNIOSKI DO STUDIUM.

- Na obszarze gminy Jerzmanowa nie występują szczególne „naturalne” ograniczenia fizjograficzne dla rozwoju osadnictwa i lokalizacji obiektów infrastruktury technicznej, komunikacyjnej i górniczej. Dla rozwoju osadnictwa (zainwestowania technicznego) niekorzystne są tereny:
 - w rejonach silniej zróżnicowanej rzeźby i złożonej struktury litologicznej podłoża (głównie strefa Wzgórz Dalkowskich),
 - holocenijskich teras w dolinach cieków (ze względu na płytko zalegające wody gruntowe, a często także słabo nośne grunty),
 - z plastycznymi gruntami, zwłaszcza w miejscach wychodni ilastego podłoża trzeciorzędowego (niewielkie enklawy) oraz z gruntami organicznymi,
 - w miejscu występowania piasków eolicznych (ze względu na słabo zagęszczone grunty),
 - w rejonach większych deformacji ciągłych (w miejscu powstawania głębszych niecek nad wyrobiskami o dużych rozmiarach), deformacji lokalnych (uskoków i zapadlisk) w rejonach o większej intensywności wstrząsów; należy przy tym uwzględnić szkody górnicze prognozowane.

- W rozwoju terenów osadniczych (i innych terenów z technicznym zainwestowaniem) należy chronić grunty rolnicze o wysokich walorach produkcyjnych (należy ograniczać ich zainwestowanie). Zasięgi gleb o wysokich klasach bonitacyjnych, z uwagi na ich znaczne rozprzestrzenienie w gminie, nie mogą stanowić jednak kryterium istotnie ograniczającego rozwój osadnictwa.

- W kompleksowej waloryzacji przestrzeni dla rozwoju osadnictwa (terenów z zabudową) wyróżniono trzy kategorie obszarów o różnym stopniu ograniczeń (rysunek pt.: „Opracowanie ekofizjograficzne – Synteza”):
 - A – obszary o największych ograniczeniach (tereny III kategorii terenu górniczego tereny zaliczone do II strefy sejsmicznej, tereny zalegania udokumentowanych złóż kruszywa, tereny postulowanych rezerwatów i użytków ekologicznych, tereny zalesione, tereny stale lub okresowo podmokłe),

B – obszary o średnich ograniczeniach (tereny w zasięgu II kategorii terenu górniczego, tereny zaliczone do I strefy sejsmicznej),

C – obszary o najmniejszych ograniczeniach (pozostałe).

- Należy dążyć do zwiększenia lesistości gminy, w szczególności na najsłabszych użytkach rolnych (i najbardziej wrażliwym środowisku gruntowo-wodnym na infiltrację zanieczyszczeń) oraz na terenach o zróżnicowanej rzeźbie (o dużych spadkach).
- Należy dążyć do zwiększenia ilości obiektów i terenów chronionych o wysokich (zidentyfikowanych m.in. w Inwentaryzacji przyrodniczej gminy) walorach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych.
- W zagospodarowaniu przestrzeni rolniczej należy dążyć do jej wzbogacenia w różne formy zadrzewień i zakrzewień (w tym o charakterze wiatrochronnym) oraz do tworzenia stref buforowych (bez upraw – jako biofiltrów) wzdłuż większych cieków powierzchniowych (pożądana strefa biofiltra o szerokości minimum 7 m).
- Wymagane będzie wprowadzanie odpowiednich zabezpieczeń konstrukcyjnych w obiektach budowlanych – stosownie do stopnia i charakteru zagrożeń górniczych. Zabezpieczenia takie są wymagane zarówno w odniesieniu do planowanego, jak i istniejącego zainwestowania technicznego. Najcenniejsze obiekty lub ich zespoły powinny być objęte filarami ochronnymi (nie tylko obiekty górnicze, takie jak np. tereny szybów).
- Należy utworzyć i rozwijać podlegać system monitoringu skutków działalności górniczej w środowisku.

SPIS TREŚCI

	strona
I. WPROWADZENIE.	1
1. Podstawa prawna.	1
2. Metoda i układ opracowania.	1
1. Położenie i obszar gminy.	4
2. Abiotyczne elementy środowiska.	4
2.1. Położenie fizyczno-geograficzne.	4
2.2. Rzeźba terenu. Geomorfologia.	4
2.3. Budowa geologiczna – struktura litologiczna podłoża.	8
2.4. Surowce mineralne.	10
2.5. Występujące i prognozowane skutki działalności górnictwa miedzi.	14
2.6. Wody powierzchniowe.	16
2.7. Klimat i jakość powietrza atmosferycznego.	17
2.8. Stan i perspektywy ochrony przyrody nieożywionej.	20
3. Biotyczne elementy środowiska.	20
3.1. Gleby.	20
3.2. Szata roślinna.	21
3.3. Cenne siedliska i zasady ich ochrony.	22
4. Walory środowiska kulturowego.	36
4.1. Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru oraz umieszczone w wojewódzkiej ewidencji zabytków (bez archeologicznych).	36
4.2. Stanowiska archeologiczne.	44
4.3. Strefy ochrony konserwatorskiej.	48
III. OCENA STANU DOTYCHCZASOWEGO ZAGOSPODAROWANIA Z UWARUNKOWANIAM I PREDYSPOZYCJAMI PRZYRODNICZYMI. WSTĘPNA PROGNOZA ZMIAN.	52
IV. KOMPLEKSOWA WALORYZACJA EKOFIZJOGRAFICZNA – WNIOSKI DO STUDIUM.	54

Autorzy:

dr Zdzisław Cichocki (Biuro Urbanistyczne Ecoland)
mgr inż. arch. Marek Wiland (Biuro Urbanistyczne Ecoland)
mgr inż. Alicja Wojda (Biuro Urbanistyczne Ecoland)
mgr inż. Marzena Wolny (Biuro Urbanistyczne Ecoland)
mgr inż. Radosław Jończak (SoftGIS s.c. Radosław Jończak, Artur Wawrzyniak)
mgr inż. Monika Kołodziej (SoftGIS s.c Radosław Jończak, Artur Wawrzyniak)